

Andrzej K. Piasecki

PRZEWODNIK PO PRASIE WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

Wprowadzenie

Temat niniejszego artykułu wymaga uściślenia miejsca i czasu podjętej problematyki. Najprostsze jest wyznaczenie zakresu terytorialnego: jest nim województwo lubuskie w granicach określonych ostatnią reformą administracyjną. Ramy chronologiczne przedmiotu badań z jednej strony wyznacza data powstania województwa, czyli 1 stycznia 1999 r., z drugiej czas przygotowania niniejszego tekstu. Ponieważ powstał on na przełomie 1999 i 2000 r., można przyjąć, że cezurą zamykającą będzie tu 31 grudnia 1999 r. Sprecyzowania wymaga też użycie określenia „przewodnik” oraz charakterystyka przyjętej metody badawczej. Ponieważ zakres artykułu uniemożliwiał zastosowanie badań ilościowych na szerszą skalę, podstawową metodą pozostała analiza zawartości prasy oraz źródeł związanych z przedmiotem badań. W celu uzupełnienia niektórych informacji oraz ich weryfikacji korzystano z metody bezpośredniego wywiadu z twórcami prasy (redaktorami naczelnymi i wydawcami). Zebrany w ten sposób materiał (głównie w postaci ankiet) jest tak bogaty, że jego prezentacja w formie artykułu musi z konieczności sprowadzać się do podstawowych danych o redakcji i wydawanym piśmie. Stąd też tekst ten nie może oczywiście pretendować do rangi monograficznego ujęcia tematu, pozostaje więc forma informatora czy też przewodnika¹. Przy charakterystyce historii poszczególnych tytułów starano się więcej miejsca przeznaczyć na opis wydarzeń z ostatniego dziesięciolecia, wychodząc założenia, że obfitowało ono szczególnie w sytuacje budzące powszechne zainteresowanie, natomiast wcześniejsze dzieje pism zostały już opracowane w kilku publikacjach. Konsekwencją takiego założenia była konieczność maksymalnego streszczenia dziejów takich wydawnictw, jak „Gazeta Lubuska” czy „Ziemia Gorzowska”.

Charakterystyka pism oparta na cykliczności (dzienniki, tygodniki itd.) ma – jak każda systematyka – swoje wady. Jej podstawowym mankamentem jest to, że w jednym zbiorze umieszcza się np. periodyki o zasięgu wojewódzkim i gminnym. Aby rozgraniczyć prasę lokalną (czy stosując terminologię krakowskiego OBP –

¹ Autor wyraża nadzieję, że w najbliższym czasie uda się zrealizować zamiar pełniejszego zobrażenia lubuskich mediów w formie odrębnej monografii.

sublokálną) od wydawnictw regionalnych i wojewódzkich, w podsumowaniu dokonano tabelarycznego podziału tej pierwszej i odrębnego bilansu drugiej.

Należałoby tu zaprezentować dotychczasowy stan badań nad współczesną prasą lubuską. Najpoważniejszym opracowaniem monograficznym jest praca zbiorowa z 1987 r. na temat dziejów prasy na ziemi gorzowskiej². Na uwagę zasługują także przyczynki historyczne zielonogórskich naukowców, wydawnictwa wspomnieniowe dziennikarzy, prace magisterskie, a także bieżąca publicystyka poświęcona prasie lubuskiej³. Brakuje jednak niemalże zupełnie opracowań dotyczących dziejów prasy w ostatnim dziesięcioleciu, które cechuje burzliwy rozwój mediów regionalnych i lokalnych.

W ostatnich zdaniach wstępu wypada z ubolewaniem zauważyć, że przy tego typu opracowaniach szczególnie trudne jest dotarcie do prasy lokalnej oraz wydawnictw środowiskowych. Choć zbieraniem i opracowywaniem prasy w województwie lubuskim zajmują się dwie główne biblioteki w Gorzowie Wlkp. i Zielonej Górze, to jednak żadna z nich nie dysponuje kompletem wszystkich aktualnie ukazujących się periodyków, a i zasada odsyłania tzw. obowiązkowego egzemplarza do Biblioteki Narodowej oraz krakowskiego Ośrodka Badań Prasoznawczych nie jest zawsze przestrzegana. Jeśli do tego dodać fakt, że nawet niektóre redakcje oraz biblioteki terenowe nie dysponują kompletemi ukazujących się tam pism, to można dojść do mało budującego wniosku, iż przy takim rozdrobnieniu działalności wydawniczej oraz ambiwalentnym stosunku do archiwizacji zbiorów po pewnym czasie pełny obraz prasy lubuskiej będzie niemożliwy do odtworzenia⁴.

DZIENNIKI

Najstarszym i najbardziej popularnym pismem na terenie woj. lubuskiego jest „Gazeta Lubuska”. Jej początki sięgają 1947 r., kiedy to w Zielonej Górze powstał oddział „Gazety Zachodniej”, organu PPR na województwo bydgoskie i poznańskie. Tytuł „Gazeta Lubuska” pojawił się po raz pierwszy w 1948 r. jako mutacja „Gazety Poznańskiej”. Dalszy rozwój redakcji w kierunku usamodzielnienia nastąpił w 1950 r. po utworzeniu woj. zielonogórskiego. Wtedy też zmieniono dotychczasowy tytuł na nowy: „Gazeta Zielonogórska”. Pierwszy numer samodzielnego dziennika pod tym tytułem ukazał się 1 września 1952 r. w nakładzie 32 tys. egz. Redaktorem naczelnym (1952-1956) był Wiktor Lemiesz, były redaktor naczelny „Głosu Wybrzeża”. Później funkcję redaktora naczelnego pełnili kolejno

² K. K u n i c k a, B. J. K u n i c k i, H. S z c z e p a ń s k i *Prasa gorzowska w latach 1945-1985*, Gorzów 1987.

³ Warto tu wymienić działalność E. Kurzawy, dziennikarza „Gazety Lubuskiej”, który na łamach tego pisma przeprowadza od kilku lat rankingi prasy lokalnej na Ziemi Lubuskiej.

⁴ Autor korzystał ze zbiorów bibliotek w Gorzowie Wlkp., Zielonej Górze oraz kilkunastu innych miejscowości województwa. W kilku przypadkach zbiory swe udostępniły także prywatne osoby, przedstawiciele instytucji oraz organizacji, prawdopodobne jest jednak to, że poza kwerendą pozostały nieliczne pisma, do których nie udało się dotrzeć.

Tadeusz Bazylko (z Koszalina) i Zygmunt Śniecikowski (z warszawskiej „Chłopskiej Drogi”). Najdłużej szefem pisma był Zdzisław Olas (1960-1985), wcześniej redaktor naczelny „Gazety Pomorskiej” i „Gazety Krakowskiej”.

„Gazeta Lubuska” i jej bogata historia opisana została w wielu opracowaniach oraz wspomnieniach⁵, była także przedmiotem badań osób piszących prace dyplomowe i magisterskie⁶. Dzieje pisma można w dużym uogólnieniu podzielić na trzy części.

Pierwsza obejmuje lata 1952-1975. W tym okresie „Gazeta” szybko zdobyła stałych czytelników i z czasem umacniała już tylko swoje wpływy na terenie całego województwa zielonogórskiego. Oprócz działalności informacyjnej i publicystycznej zespół redakcyjny podejmował wiele inicjatyw integrujących lokalne środowisko, kształtujących miejscowe życie kulturalno-społeczne. Wśród kilku mutacyjnych wydań „Gazety” najważniejszą funkcję spełniała mutacja gorzowska, ukazująca się w latach 1958-1973 r. pt. „Gazeta Gorzowska”⁷. Później odrębny tytuł zniknął, a mutacyjna „Gazeta Zielonogórska” na rejon gorzowski sygnowana była jako wydanie AC. Władze gorzowskie jednak często wyrażały opinię, że „Gazeta” zbyt mało miejsca poświęca sprawom Gorzowa w porównaniu z Zieloną Górą i popierały utworzenie własnego tygodnika⁸.

Drugi etap historii pisma to lata 1975-1990. W wyniku reformy administracyjnej z 1975 r. zmienił się tytuł gazety na „Gazeta Lubuska” i zasięg oddziaływania. Odtąd były dwa województwa: zielonogórskie i gorzowskie. Pismo miało format B-3 i 8 stron objętości (10 stron miał magazyn sobotnio-niedzielny). W okresie solidarnościowych przemian 1980-1981 „Gazeta” jako organ KW PZPR reprezentowała linię partii i bywała obiektem krytyki ze strony działaczy „Solidarności”, jednak jej negatywny obraz kreślony w opozycyjnych biuletynach, jak i akcje bojkotu prasy w niewielkim tylko stopniu osłabiły pozycję jedyne go dziennika w dwóch województwach. Po lekkim spadku nakładu w 1982 r. „Gazeta Lubuska” w latach osiemdziesiątych kilkakrotnie biła rekordy sprzedaży, przekraczając 200 tys. egz. nakładu⁹. W latach osiemdziesiątych kontynuowano, choć już na mniejszą

⁵ Z bogatej literatury na temat „Gazety Lubuskiej” warto przytoczyć choćby kilka pozycji: H. A n k i e w i c z, M. S k a r b e k, „Gazeta Lubuska” – *rodowód, tradycja, przegląd dorobku*, Zielona Góra 1982; c i ż, *Zielonogórskie Wydawnictwo Prasowe – fragmenty relacji, dokumentacji, wspomnień*, Komitet Organizacyjny „Święta Prasy”, Zielona Góra 1982; M. T o ś, *35 lat z „Gazeta Lubuska” – wspomnienia dziennikarzy*, Lubuski Komitet Upowszechniania Prasy, Zielona Góra 1987; H. A n k i e w i c z, *Stara i nowa historia prasy lubuskiej*, Kalendarz '88. „Gazeta Lubuska XXV lat”, red. A. Zatrębna, Zielona Góra 1987.

⁶ Dwie prace magisterskie pisane pod kierunkiem prof. Hieronima Szczegóły były zarysem monografii prasy w regionie: M. M u s i e l a k, *Prasa zielonogórska 1945-1977*, Zielona Góra 1979 oraz J. Z e l e n, *Prasa zielonogórska 1980-1995*, Zielona Góra 1995. Ponadto K. K w a ś n a napisała pracę magisterską pt. „Gazeta Lubuska” – *próba monografii* (UAM, 1979).

⁷ K. K u n i c k a, B. J. K u n i c k i, H. S z c z e p a ń s k i, *op. cit.*, s. 92.

⁸ Taką opinię zawarto m.in. w ocenie materiałów publikowanych w „Gazecie Lubuskiej” w 1976 r. dokonanej w KW PZPR w Gorzowie (Archiwum Państwowe w Gorzowie Wlkp., zespół akt KW PZPR, Wydział Ideologiczny, sygn. 550, s. k. 1).

⁹ Rekord padł w 1988 r. i wynosił 261 535 egz. – wyniki podane przez J. Z e l e n (*op. cit.*, s. 32).

skale, imprezy takie, jak Festyn Ludowy z okazji wydania 10-tysięcznego numeru „Gazety” (1984), Festyn Prasowy, który był organizowany w Zielonej Górze wspólnie z „Nadodrzem”¹⁰ i w Gorzowie Wlkp. wspólnie z „Ziemią Gorzowską”.

Najnowsza historia „Gazety Lubuskiej” zaczęła się wraz z przemianą ustrojową Polski w latach 1989-1990. Dla redakcji zmiana ta miała wielopłaszczyznowe znaczenie. Po pierwsze zmieniła się struktura własności po rozwiązaniu koncernu prasowego RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Zorganizowanie spółki z o.o. „Lubpress” umożliwiło wykupienie części udziałów w „Gazecie” przez jej dziennikarzy¹¹. O wiele mniejsze znaczenie dla gazety miało rozwiązanie PZPR. Osłabienie partii w końcu lat osiemdziesiątych powodowało, że Komitet Wojewódzki miał coraz mniejszy wpływ na kształt pisma i sytuację w redakcji. Zamiast politycznego dysponenta w nowym ustroju pojawiło się zagrożenie w postaci konkurencyjnego dziennika „Gazeta Nowa”. Na początku lat dziewięćdziesiątych mogło to wyglądać na najpoważniejszy problem dla zespołu „Gazety Lubuskiej”, tym bardziej że kilku jej pracowników odeszło do nowego dziennika¹². W tym czasie średni nakład pisma wynosił 82 320 egz. (przy 8,4% zwrotów)¹³. Już wtedy „Gazeta” była w grupie dziesięciu najpoczytniejszych dzienników regionalnych¹⁴.

Konkurencja z „Gazetą Nową” zakończyła się sukcesem „Lubuskiej”, wydaje się jednak, że upadek „Nowej” wynikał bardziej z błędów popełnionych przez jej wydawcę i redakcję niż był skutkiem konkurencji ze strony „Gazety Lubuskiej”. Zresztą problem rywalizacji na rynku medialnym nie zniknął. W 1993 r. pojawiła się „Gazeta Zachodnia”, regionalny dodatek do „Gazety Wyborczej”, a jednocześnie zaczął się dynamiczny rozwój mediów elektronicznych w Gorzowie Wlkp. i Zielonej Górze.

Poważnym wstrząsem, jaki przeżyła „Gazeta” w latach dziewięćdziesiątych, była próba przejścia lokalu i pisma przez właścicieli pakietu części udziałów z posłem SLD Kazimierzem Pańtakiem. Drastyczne metody postępowania posła (zajęcie lokalu przy pomocy ochroniarzy) oraz skomplikowany charakter sprawy udziałów krakowskiej spółki BancoD (nie uznawanych przez „Lubpress”) spowodował konflikty, które znalazły sądowy finał. Sprawa ta stała się przedmiotem wielu publikacji w prasie regionalnej i krajowej¹⁵. Z perspektywy czasu można stwierdzić, że „Gazeta” wyszła z tego kryzysu wzmocniona. Redaktor naczelny Mirosław

¹⁰ „Nadodrze” ukazywało się w latach 1957-1990. Było ważnym czynnikiem opiniotwórczym. Redakcja czasopisma miała duży wpływ na ukształtowanie się zielonogórskiego środowiska dziennikarskiego.

¹¹ *Kto i za ile kupił prasę RSW*, „Gazeta Wyborcza” 1991, nr 102. Z informacji tej wynika, że dziennikarze oraz Bank Handlowo-Kredytowy założyli wydawnictwo „Lubpress” i wykupili „Gazetę Lubuską” za 6 mld 25 mln zł.

¹² A. P a w ł o w s k a, *Życia nie przebarwisz* [artykuł wspomnieniowy z okazji 45-lecia pisma], „Gazeta Lubuska” 1997, nr 204, s. 1.

¹³ „Gazeta Lubuska” 1992, nr 302 (artykuł redaktora naczelnego z okazji 40-lecia pisma).

¹⁴ „Rzeczpospolita” 1991, nr 300.

¹⁵ „Gazeta Lubuska” w 1996 r. opublikowała kilkanaście obszernych tekstów na ten temat; inne publikacje (m. in.): *Zajazd na Lubuską*, „Gazeta Zachodnia” 1996, nr 160, s. 1; *Bój o „Gazetę Lubuską”*, „Trybuna” 1996, nr 155, s. 7.

Rataj (szefem pisma został po śmierci Z. Ołasa w 1985 r., wcześniej pracował w KW PZPR) zdołał nie tylko uniemożliwić konkurentom przejście tytułu, ale również zachował jedność zespołu oraz zdobył szerokie poparcie, nagłaśniając kontrowersyjne postępowanie przeciwników. Umocnienie pozycji „Lubpressu” miało korzystny wpływ na negocjacje z przedstawicielami norweskiego koncernu Orkla Media Polska¹⁶. Orkla wykupiła zarówno udziały „Lubpressu”, jak i pozostałych udziałowców i od 1999 r. jest właścicielem tytułu.

„Gazeta Lubuska” w 1999 r. utrzymywała swą pozycję samotnego lidera nie tylko w skali nowego województwa. W grupie dzienników regionalnych gazeta z udziałem 1,8% zajmowała dwunaste miejsce w kraju¹⁷. Wynik ten można oceniać pozytywnie, jeśli wziąć pod uwagę skromny potencjał woj. lubuskiego oraz fakt, że w tyle za „Lubuską” pozostają takie gazety, jak „Wieczór Wybrzeża”, „Głos Szczyński” czy „Wieczór Wrocławia”. Z drugiej strony badania czytelnictwa prowadzone na przestrzeni ostatnich lat wykazują tendencję spadkową, jednak wpływy z ogłoszeń powodują, że „Gazeta” w opinii medialnego miesięcznika „Press” „uchodzi za najbardziej dochodowy dziennik regionalny w Polsce – ok. 30% obrotu to zysk brutto”¹⁸.

Zasięg kolportażu „Gazety Lubuskiej” wyznaczają granice dawnych województw gorzowskiego i zielonogórskiego. Nakład zwykły wynosi 60 tys. egz., magazynowy 120 tys. egz. We wtorki ukazuje się dodatek motoryzacyjny „Za kierownicą”, w czwartek wkładka młodzieżowa „Alf” i „Na topie”, w wydaniu magazynowym dodatek telewizyjny. Również raz w miesiącu dziennikarze „Lubuskiej” redagują wspólnie ze swoimi niemieckimi kolegami strony dotyczące euroregionu i współpracy przygranicznej. Spośród imprez przygotowywanych przez redakcję najdłuższą tradycję ma plebiscyt sportowy oraz festyn organizowany z okazji Dnia Dziecka.

Po uruchomieniu nowej drukarni poprawiła się jakość druku oraz wzrosła (do pięciu) liczba stron z pełnym kolorem. „Gazeta Lubuska” ma format 31,5 × 45 cm, średnio 24 str. objętości, z czego 1/3 stanowią ogłoszenia¹⁹. Strony 1-3 wypełniają informacje ze świata, z kraju i z regionu. Wiadomości spoza województwa lubuskiego stanowią w większości przedruki serwisów PAP. Wśród współpracowników „Lubuskiej” jest m.in. dziennikarka „Polityki” Janina Paradowska. Ogłoszenia w „Gazecie” zaczynają się jeszcze przed rozkładówką. Po nich są dwie strony lokalnych mutacji (ich liczbę zmniejszono w październiku 1999 r. z dziewięciu do sześciu), a ostatnie 3-4 strony wypełnia sport i program TV. Obiekty, w których mieści się siedziba redakcji w Zielonej Górze oraz oddziału w Gorzowie Wlkp., są własnością „Gazety”. Drugi oddział „Lubuskiej” znajduje się w Głogowie. Ponadto

¹⁶ „Press” 1999, nr 2, s. 12. Warto zauważyć, że po tej transakcji Orkla miała największy udział w rynku czytelnictwa dzienników w Polsce (21,2%).

¹⁷ Dane za drugie półrocze 1999 r. „Press” 2000, nr 2, s. 92.

¹⁸ *Tamże*. Wg „Gazety Zachodniej” (1999, nr 4, s. 1) szacunkowe przychody za 1998 r. wyniosły 27 mln zł, a zysk brutto 10 mln zł.

¹⁹ W pierwszym miesiącu 2000 r. w „Gazecie Lubuskiej” było 155 stron ogłoszeniowych (na 584 wszystkie kolumny).

redakcja posiada biura ogłoszeń w sześciu miastach regionu, a w siedmiu innych współpracuje z agencjami reklamowymi. Od 1996 r. redakcja ma własną drukarnię offsetową (drukowane są tu również inne pisma) zatrudniającą trzynaście osób. W samej redakcji pracuje ok. 140 osób, w tym 65 dziennikarzy.

Drugi dziennik w województwie, „Gazeta Zachodnia”, jest dodatkiem „Gazety Wyborczej”. „Zachodnia” ukazała się po raz pierwszy 1 lutego 1993 r. (z błędną datą 2 grudnia) jako ostatni, siedemnasty z kolei dodatek regionalny „Wyborczej”. Redaktorem naczelnym oddziału w Zielonej Górze został Maciej Krzyślak, fizyk z zielonogórskiej WSI, w Gorzowie szefem był Jerzy Wójcik (zastępca red. nacz.), historyk literatury po KUL. Zgodnie z zaleceniami warszawskiej centrali zespół lubuskiego dodatku „Gazety” tworzyli ludzie młodzi, raczej nie związani dotąd z lokalnymi mediami. Początkowo „Zachodnia” wychodziła tylko w poniedziałki, od września wydawano ją już pięć razy w tygodniu, a po roku obecna była w każdym wydaniu „Gazety Wyborczej”²⁰.

„Gazeta Zachodnia” szybko zdobyła silną pozycję na lubuskim rynku medialnym. Młodemu zespołowi sprzyjał zapal towarzyszący nowym inicjatywom, pomoc z Warszawy oraz od oddziałów „Gazety” w Poznaniu i Wrocławiu. Nie bez znaczenia był również fakt, że w tym samym okresie, gdy tworzył się regionalny dodatek „Wyborczej”, porażkę poniosły trzy inicjatywy medialne z tego samego segmentu wydawniczego²¹. Dziennikarze „Zachodniej” nie tylko redagowali regionalny dodatek, ale także wykorzystywali łamy ogólnopolskiej „Wyborczej”²² oraz organizowali akcje promocyjne i kulturalno-oświatowe (np. wybory Belfra Roku). Najbardziej szeroką medialnie inicjatywą była redagowana przez gorzowski zespół „Gazeta Pogranicza”, obejmująca dziesięć dawnych województw zachodniej Polski²³. Specjalny charakter ma wydawana raz w roku „Gazeta Winobraniowa” (format A-4, kolor, kredowy papier). A oto inne dodatki specjalne „Zachodniej”: „Gazeta Matura”, „Gazeta dla Studenta”, „Gazeta Szkolna”, „Gazeta z Bajkami”, „Zaczarowana Gazeta Świętego Mikołaja”, „Co jest grane”. Ponadto „Zachodnia” ma własny wkład w formowanie tematycznych dodatków ogólnopolskich, które ukazują się w codziennym wydaniu „Gazety Wyborczej” (z wyjątkiem „Supermarketu”, który w 1999 r. przestał się ukazywać w lubuskim dodatku).

Od 1997 r. „Gazeta” jest wydawana w pełnym kolorze. Od jesieni 1998 r. ukazuje się w dwóch wydaniach mutacyjnych: dla Zielonej Góry i Gorzowa Wielkopolskiego (mutowane są dwie pierwsze strony). Biura Ogłoszeń „Zachodniej” oprócz miast wojewódzkich mieszczą się także w Dobiegniewie, Gubinie, Nowej

²⁰ *Gazeta, portret redakcji od wewnątrz*, „Gazeta Zachodnia” 1996, nr 227, s. 10-11.

²¹ W 1993 r. przestała się ukazywać „Gazeta Nowa”, w 1994 r. upadł powołany na jej miejsce „Codzienny Express Zachodni”. Niepowodzeniem zakończyła się także próba wydawania dziennika „Kurier Gorzowski” (1994-1995), mutacji „Kuriera Szczecińskiego”.

²² M. in. w ten sposób redaktor „Gazety Zachodniej” rozszalał w całej Polsce zielonogórską ligę amatorskiej koszykówki. „Gazeta Zachodnia” 1996, nr 227, s. 13.

²³ K. K a m i ń s k a, *Portret gazety*, „Arsenał Gorzowski” 1996, nr 1, s. 41. „Gazeta Pogranicza” ukazywała się w latach 1995-1996. „Gazeta” bardzo dużo miejsca poświęcała sprawom pogranicza (w Ślubicach zatrudniono specjalnego korespondenta) oraz stosunkom polsko-niemieckim.

Soli i Żarach. Duża jest dynamika zwiększania się udziału „Gazety Zachodniej” w rynku reklam: z 32% w 1997 r. do 36% w 1998. Nakład „Gazety” w 1999 r. wynosił średnio ok. 10,5 tys. egz. i w porównaniu z 1993 r. zwiększył się o 33%²⁴. Szatę graficzną „Zachodniej” określają standardy „Gazety Wyborczej”. Objętość lubuskiego dodatku wynosi 8-12 str., z czego ok. 30% stanowią ogłoszenia oraz program TV. Druk dodatku odbywa się w Warszawie. Zespół „Gazety Zachodniej” tworzy 63 etatowych pracowników. Główny oddział redakcji mieści się w biurówcu zielonogórskiego „Zastalu”.

TYGODNIKI

Spośród sześciu tygodników w woj. lubuskim najdłużej ukazującym się pismem jest „Ziemia Gorzowska”. Po raz pierwszy tytuł ten pojawił się w 1945 r., następnie jako jednodniówka w 1969, a od 1971 r. „Ziemia Gorzowska” funkcjonowała jako periodyk towarzystwa kultury. W lutym 1980 r. na fali tworzenia partyjnych tygodników w nowych miastach wojewódzkich „Ziemia” została przekształcona z miesięcznika w tygodnik. Zachowano ciągłość numeracji i dlatego pierwsze wydanie ukazało się jako nr 2(39). Redaktorem naczelnym był Stefan Wachnowski, pracujący w lubuskich mediach od 1954 r.

Tygodnik szybko wyszedł z formuły, jaką pozostawiła tradycja dawnych jednodniówek. W początkowym okresie blisko jedną trzecią zawartości pisma stanowiły krótkie teksty informacyjne²⁵. Nakład po roku osiągnął 20-23 tys. egz., a objętość wzrosła z 8 do 12 str. (format B-3)²⁶. Miesięczny okres zawieszenia edycji pisma w związku z wprowadzeniem stanu wojennego nie osłabił pozycji „Ziemi”, podobnie jak zamieszczona w tygodniku totalna krytyka uczestników demonstracji ulicznej w Gorzowie w dniu 31 sierpnia 1982 r.²⁷

Redaktorzy pisma mieli świadomość, jakie obowiązki nakłada na nich praca w organie PZPR. W 1984 r. podczas narady sekretariatu KW PZPR redaktor „Ziemi” podkreślał: „Tygodnik partyjny jest organem propagandowym i jego narzędziem [...]. Naszym zadaniem jest uprawianie propagandy skutecznej, a nie werbalnej”²⁸. Jednak dziennikarze bywali również krytyczni wobec przedstawicieli wydawcy. W 1987 r. po opublikowaniu kontrowersyjnej wypowiedzi szefa milicji gorzowskiej, który porównywał pracę dziennikarza do roli prokuratora i funkcjonariusza MO,

²⁴ „Gazeta Zachodnia” [folder autoreklamowy dla ogłoszeniodawców] 1999, s. 7.

²⁵ Zawartość tygodnika w latach 1980-1983 zbadała H. Pi s k o r e k, podając wyniki ilościowe w pracy mgr *Tygodnik Ziemia Gorzowska jako źródło informacji o życiu kulturalnym regionu* (UAM, 1984).

²⁶ H. B ł a z e j e w s k i, *Nakłady „Gazety Lubuskiej”, „Nadoodrza”, „Ziemi Gorzowskiej”, [w:] Zielonogórskie Wydawnictwo Prasowe – fragmenty relacji, dokumentacji, wspomnień*, Zielona Góra 1983, s. 110.

²⁷ Na temat tych zajęć ukazało się w „Ziemi” kilka tekstów usprawiedliwiających brutalność policji i potępiających uczestników demonstracji. Felietonista tygodnika używał sformułowań typu: „rozhisteryzowana ciżba”, „jakaś idiotka z wózkiem” („Ziemia Gorzowska” 1982, nr 33, s. 12).

²⁸ Protokół z posiedzenia sekretariatu KW PZPR, 24 kwietnia 1984 (Archiwum Państwowe w Gorzowie W., zespół akt KW PZPR Wydział Ideologiczny, sygn. 558).

odwołany został redaktor naczelny „Ziemi” Bronisław Słomka, mimo że w jego obronie stanęli dziennikarze z prasy ogólnokrajowej²⁹.

Lata osiemdziesiąte to w dwudziestoletniej historii pisma okres największych nakładów i największych sukcesów. Drukowano ok. 50 tys. egz. „Ziemi”, znacznie gorzowskiego tygodnika oceniali bardzo wysoko prasoznawcy i redaktorzy naczelni innych tygodników wojewódzkich³⁰. Jednak zmiany w Polsce po 1989 r. wpłynęły negatywnie na tego typu pisma, co odczuła również „Ziemia Gorzowska”. Na szczęście w odróżnieniu od wielu innych partyjnych tygodników, które upadły wraz ze swoim wydawcą, dziennikarze „Ziemi” zdołali przejąć po koncernie RSW „Prasa-Książka-Ruch” prawa do tytułu, zawiązując Spółdzielnię Pracy Gorzowska Oficyna Wydawnicza³¹. Nie zapobiegło to kłopotom finansowym, związanym głównie ze spadkiem nakładu do kilkunastu tysięcy egzemplarzy oraz pojawieniem się w Gorzowie nowych inicjatyw medialnych. Również w samym zespole „Ziemi” w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych brakowało jedności, czego przejawem były tarcia personalne i kryzys finansowy³². Najpoważniejszy konflikt nastąpił na przełomie 1994 i 1995 r., kiedy to zarząd spółdzielni sprzedał prawa do tytułu i majątku redakcyjnego spółce z o.o. o podobnej nazwie: Gorzowska Oficyna Wydawnicza. Głównymi udziałowcami spółki byli dziennikarze „Ziemi”: Jerzy Zysnarski, redaktor naczelny i Jagoda Bokuniewicz, prezes spółki. Mimo krytycznych publikacji oraz odwołania się części zespołu do wymiaru sprawiedliwości, przekształcenie własnościowe z 1994 r. stało się niepodważalnym faktem.

„Ziemia Gorzowska” ukazuje się obecnie w nakładzie 10 tys. egz., drukowana jest w szczecińskiej drukarni na papierze gazetowym, z pełnym kolorem na czterech stronach. Format 31,5 × 42, objętość 24-28 str. (wydania nietypowe ponad 40 str.) plus wkładka telewizyjna. Pismo zachowało swój publicystyczny charakter, typowy dla tygodników wojewódzkich z lat osiemdziesiątych. Spośród innych wyróżnia je obszerna publicystyka historyczna oraz fakt, że materiały komercyjne nie stanowią elementu dominującego. Wśród stałych czterostronicowych wkładek do pisma najdłuższą tradycję ma miesięczny dodatek „Autem po Ziemi”. Pod względem dziennikarskiej wypowiedzi „Ziemia” preferuje dłuższe formy: reportaże, wywiad, artykuł publicystyczny. Redaktor naczelny pisma Jerzy Zysnarski (w „Ziemi” od 1980 r.) jest bardzo aktywnym publicystą, co należy do rzadkości wśród funkcyjnych dziennikarzy gazet o takim potencjale. Jego zaangażowanie w sprawy regionalne, a z drugiej strony ostra forma wypowiedzi spowodowały liczne procesy sądowe (również o charakterze karnym), których rezultat nie zawsze był dla niego pomyślny³³.

„Ziemia” kolportowana jest na obszarze byłego woj. gorzowskiego. Mimo że nakład nie jest wysoki (jak na potencjalne możliwości tego terenu), to atutem ty-

²⁹ „Prasa Polska” 1987, nr 4, s. 8, 1988, nr 7, s. 7-9.

³⁰ B. S ł o m k a, *Moja laurka dla „Ziemi”*, „Gazeta Lubuska”, 12-13 II 2000, s. 4.

³¹ M. W o ź n y [redaktor naczelny (1987-1991)], *Nareszcie*, „Ziemia Gorzowska” 1991, nr 10, s. 1.

³² W 1993 r. „Gazeta Lubuska” (nr 302, s. 3) podała, że dług redakcji wynosi 300 mln zł. Rok później w „Gazecie Zachodniej” (nr 282, s. 1) kwotę tę oceniono na poziomie 1,5 mld zł.

³³ L u b u s z a n i n [pseud.] *Zysnarski odchodzi? „Gorzowskie Co? Gdzie? Kiedy?”* 1999, nr 7, s. 7.

godnika pozostaje długa tradycja tytułu oraz brak innego pisma o podobnym charakterze.

Tygodnikiem lokalnym, który ukazuje się na terenie dziewięciu gmin należących do trzech powiatów, jest „Dzień Świebodzińsko-Sulechowski”. Wydawcą pisma jest „Prasa Poznańska” sp. z o. o., wydawca „Gazety Poznańskiej”; właścicielem jest niemiecki koncern prasowy „Passauer Neue Presse”. Pismo powstało z przekształcenia tygodnika „Dzień po dniu” ukazującego się od 1991 r. na terenach gmin Świebodzin, Sulechów, Bojadła, Lubrza, Łągów, Skąpe, Szczaniec, Trzebiechów, Torzym. Istniejący od 1 stycznia 1998 r. „Dzień Świebodzińsko-Sulechowski” obejmuje swym zasięgiem te same miejscowości, wchodzące obecnie w skład powiatów świebodzińskiego, sulęcińskiego i zielonogórskiego. W sąsiednich powiatach województwa wielkopolskiego poznańskie wydawnictwo posiada podobne w formie pisma „Dzień Wolsztyński” i „Dzień Nowotomysko-Grodziski”. Kolportażem zajmuje się prywatna firma z Nowego Tomysła, druk odbywa się w podpoznańskiej miejscowości Tarnowo Podgórne.

„Dzień” ma format 29 × 41 cm, objętość 16 str., pełny kolor na pierwszej i ostatniej stronie, gazetowy papier. Pismo charakteryzuje się specyficzną, rzadko spotykaną w prasie lokalnej formułą dawnych popołudniówek, gazet sensacyjnych, których symbolem był „Express Wieczorny”. Główną treść tygodnika stanowią rozwinięte informacje z kroniki wypadków poparte materiałem fotograficznym, do tego sport, krzyżówka, program telewizyjny, reklamy, krótki serwis z gmin oraz miniwywiady. Powierzchność i wybitnie komercyjny charakter nie zmienia faktu, że jest to udana inicjatywa. Gwarancją sukcesu jest profesjonalne redagowanie, odpowiedni dobór tekstów (dominują krótkie materiały na 2-3 tys. znaków) i efektowne zdjęcia. Nakład pisma wynosi 10 tys. egz., a ogłoszenia zajmują ok. 40% objętości. Koszty wydawnicze obniżone zostały poprzez rezygnację z etatowych pracowników oraz centralną obróbkę komputerową. W Świebodzińsku i Sulechowie istnieją punkty przyjmowania reklam, funkcję kierownika oddziału pełni Wiesław Zdanowicz, dziennikarz ze Świebodzińska³⁴.

Najdłużej ukazującym się tygodnikiem lokalnym jest „Tygodnik Krąg” (Nowa Sól). Początki pisma związane są z ruchem komitetów obywatelskich z lat 1989-1990. Członek Komitetu w Nowej Soli Jerzy Patelka 3 marca 1990 r. zarejestrował pismo „Tygodnik Nowosolski” w Głównym Urzędzie Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk w Warszawie³⁵. Pierwszy numer ukazał się z datą 20 kwietnia 1990 r. Pismo wydawane było do 22 czerwca 1990 r., następnie w jego edycji nastąpiła kilkumiesięczna przerwa. Po wyborach samorządowych (27 maja 1990 r.) zmienił się układ polityczny we władzach miejskich. Jeden z redaktorów pisma został wiceprezydentem, a J. Patelka objął stanowisko dyrektora Nowosolskiego Domu Kultury (NDK). Od 15 lutego 1991 r. wydawanie pisma podjął na nowo NDK. Początkowo redaktorem naczelnym był Jerzy Patelka, a po kilku miesiącach zmienił

³⁴ Rozmowa z kierownikiem oddziału w Świebodzińsku, 29 IX 1999 r.

³⁵ Były to ostatnie dni funkcjonowania cenzury i prawdopodobnie jeden z ostatnich tytułów zarejestrowanych w tym urzędzie. Następne rejestracje odbywały się w sądach.

go Ryszard Wojewódzki, pracownik NDK. Wydawanie pisma wiązało się z wieloma kłopotami finansowymi i organizacyjno-prawnymi³⁶, dlatego z dniem 1 lutego 1992 r. powołano nowy tytuł „Tygodnik Krąg”³⁷, którego wydawcą była spółka z o.o. założona przez samorzady Nowej Soli (miasta oraz gminy), Nowego Miasteczka i Siedliska. Redaktorem naczelnym był nadal R. Wojewódzki, ale pismo wydawano z nową numeracją. W 1993 r. samorzady zaczęły wycofywać się ze spółki w związku z deficytowym charakterem tej inicjatywy. Dofinansowaniem pisma zajęła się Rada Miejska Nowej Soli, a od 1996 r. redakcja jest odrębnym zakładem budżetowym Urzędu Miejskiego.

Przedstawionej tu skrótkowo historii przekształceń własnościowych pisma towarzyszyły skomplikowane stosunki na linii władze miejskie – redakcja. Przejawem tego było istnienie Rady Programowej pisma powoływanej przez radnych oraz stanowiska Pełnomocnika Wydawcy, którym był przewodniczący Rady Miejskiej. Zmieniali się też redaktorzy naczelni; w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych funkcję tę pełnili kolejno Ryszard Kokosiński (główny komputerowiec „Kręgu”) i Wojciech Olszewski (dziennikarz Radia „Zachód”). Od 1999 r. szefem pisma jest Adam Ruszczynski, absolwent WSP (historia), mieszkaniec Zielonej Góry związany z SdRP. Oprócz redaktora naczelnego w tygodniku pracuje jeszcze dwoje etatowych dziennikarzy oraz troje pracowników obsługi (sekretarka, księgowka, technik). Pozostałe osoby zatrudniane są na zasadzie zleceń.

Od połowy lat dziewięćdziesiątych pismo jest dochodowe. W 1998 r. roczny obrót wynosił ok. 400 tys. zł. W dochodach dominują wpływy z ogłoszeń. Ich powierzchnia wynosi ok. 40% całej objętości pisma; miejsce na kolorowe ogłoszenia na pierwszej stronie jest objęte rezerwacją na wiele miesięcy przed drukiem. Specyfiką tygodnika są też bezpłatne ogłoszenia drobne (zajmują ok. 10% objętości pisma). Nakład waha się w granicach 7200-7500 egz., a zwroty między 3-8%³⁸. Do 1999 r. pismo ukazywało się głównie w Nowej Soli i na terenie gmin wchodzących wcześniej w skład spółki wydawniczej. W 1999 r. kolportaż objął cały powiat; redakcja rozprowadza ok. 80% nakładu, pozostałe 20% firmy Ruch i Rolkon.

Od początku wydawania „Tygodnik Krąg” ukazuje się w formacie A-4, objętość w 1999 r. wynosiła najczęściej 28 str. (plus kolorowy dodatek telewizyjny). Pismo drukowane jest techniką offsetową. Strony pierwsza i ostatnia oraz dwie wewnątrz numeru są pełnokolorowe, pozostałe czarno-białe. Redakcja wykonuje samodzielnie komputerową obróbkę pisma, druk zlecany jest nowosolskiej drukarni „Polkart”.

Od 2 września 1999 r. w Nowej Soli ukazuje się drugi tygodnik. „Gazeta Nowosolska Tygodnik Lokalny” jest wydawana przez Oficynę Oświatowo-

³⁶ Pismo wydawane było w ramach działalności NDK finansowanej przez władze miasta. Dysponentem tytułu był nadal J. Patelka, który od lipca 1991 r. przestał pełnić funkcję dyrektora NDK.

³⁷ Początkowo w winiecie tytułowej były trzy słowa „Tygodnik Nowosolski KRAĞ”. Od nr 20 z 1992 r. przymiotnik „nowosolski” zniknął.

³⁸ Informacja uzyskana od redaktora naczelnego, 28 IX 1999 r. Warto odnotować, że na początku lat dziewięćdziesiątych nakład wynosił ok. 2000 egz. Wraz z umacnianiem się tygodnika na lokalnym rynku systematycznie wzrastała jego sprzedaż.

Wydawniczą „NOWA” sp. z o. o., prowadzącą także szkołę języków obcych. Prezesem i redaktorem naczelnym jest Jolanta Kubrych-Jabłońska, z zawodu nauczycielka. Jej mąż jest redaktorem naczelnym „Tygodnika Głogowskiego”. „Gazeta” ukazuje się w formacie 29 × 40 cm, objętość 16 str. (plus dodatek telewizyjny). Druk na papierze gazetowym (pierwsza i ostatnia strona w pełnym kolorze) wykonywany jest we Wrocławiu, na maszynie rotacyjnej. Nakład wynosi 5000 egz., kolportaż odbywa się na terenie całego powiatu³⁹. W pierwszych tygodniach działalności pismo zaczynało bez pracowników etatowych, opierając się jednak na szerokim kręgu współpracowników z dziennikarskim doświadczeniem. Podkreślając swą niezależność od lokalnych władz i układów politycznych, „Gazeta Nowosolska” stara się stworzyć alternatywę dla samorządowego „Tygodnika Krąg”⁴⁰. Wprawdzie licząca dopiero kilka miesięcy historia pisma nie pozwala na jego gruntowną ocenę, niemniej można przypuścić, że utrzyma się ono na lokalnym rynku wydawniczym. Wskazuje na to doświadczenie zespołu redakcyjnego, oryginalna oferta graficzna pisma oraz potencjalnie duże możliwości lokalnego rynku czytelniczego i reklamowego w tym największym powiecie w woj. lubuskim⁴¹.

Jedynym tygodnikiem o zasięgu mniejszym niż powiat jest wydawany w Kostrzynie nad Odrą (powiat ziemski gorzowski) „Tygodnik Kostrzyński”. W latach 1994-1997 władze miejskie wydające „Gazetę Kostrzyńską” zleciły prace redakcyjne Agencji Wydawniczo-Graficznej „Arsenal” w Gorzowie Wlkp., której założycielką jest znana gorzowska dziennikarka Krystyna Kamińska. Ponieważ umowa z zarządem miasta wygasła z końcem 1997 r., „Arsenal” rozpoczął edycję własnego tytułu i w ten sposób powstał „Tygodnik Kostrzyński” ukazujący się od stycznia 1998 r. Tworzy go zespół współpracowników dawnej „Gazety Kostrzyńskiej”; redaktorem naczelnym jest Krystyna Kamińska. Pismo wydawane jest w formacie 25 × 35 cm, ma 12 str. objętości, pełny kolor na pierwszej i ostatniej stronie, druk na papierze offsetowym (okładka kredowa), kolorowy dodatek TV. Nakład w 1999 r. wynosił 2100 egz. Powierzchnia reklamowa była zmienna (ok. 20-30% objętości pisma), a ogłoszenia pokrywają ok. 40% kosztów funkcjonowania redakcji⁴². Opracowanie graficzno-komputerowe odbywa się w wydawnictwie w Gorzowie, tam też zlecany jest druk pisma. W kwietniu 1999 r. sfinalizowana została umowa z zarządem miasta na wydawanie „Kostrzyńskiego Monitora Samorządowego” jako czterostronicowej wkładki do „Tygodnika” redagowanej przez zespół tego pisma, a opracowywanej technicznie przez gorzowski „Arsenal”.

Podobną sytuację do „Tygodnika Kostrzyńskiego” ma „Tygodnik Powiatowy” wydawany w Gubinie (powiat Krosno Odrzańskie). Pismo nawiązuje do prywatnego tygodnika „Nadnysie” ukazującego się w Gubinie od czerwca do grudnia

³⁹ Rozmowa z redaktorem naczelnym, 28 IX 1999 r.

⁴⁰ A. Łukasiewicz *z Prywatny niezależny*, „Gazeta Zachodnia” 1999, nr 222, s. 3.

⁴¹ W Nowej Soli od stycznia do sierpnia 1999 r. ukazywał się także „Tygodnik Nowosolski” (A-4, 16 str., 2 tys. nakładu), którego wydawcą był J. Patelka. Pismo wcześniej wydawane było sporadycznie (najczęściej raz w roku). W 1999 r. po wydaniu nr 31 (100) wydawca poinformował, że z przyczyn finansowych zmuszony jest zawiesić edycję tygodnika.

⁴² Rozmowa z redaktorem naczelnym, 3 XI 1999 r.

1995 r. Wydawcą była Renata Waszkiewicz, właścicielka punktu usługowo-poligraficznego w Gubinie, firma Status Druk, a redaktorem naczelnym jej mąż Zenon Jagieluk, emerytowany oficer pożarnictwa. Wznowienie edycji pisma nastąpiło w październiku 1998 r. pod postacią „Gazety Powiatowej Nadnysie”. Tytuł „Tygodnik Powiatowy” funkcjonuje od nr 43 z 4 listopada 1999 r. Pismo zachowało ciągłość numeracji z 1995 r., także większość współpracowników utrzymała nadal swoje związki z „Tygodnikiem”. Deklarowana przez wydawcę apolityczność pisma nie zmienia faktu, że wśród publicystów przeważają osoby związane z lewicą, jednak w odróżnieniu od „Nadnysia” z 1995 r. tygodnik w nowej wersji nie zajmuje jednoznacznych pozycji politycznych⁴³.

Pismo w 1999 r. miało format A-4, objętość 16-20 str., kolorową okładkę i rozkładówkę. Nakład wynosił ok. 2000 egz. Opracowaniem technicznym zajmują się pracownicy firmy, teksty i zdjęcia przygotowuje redaktor naczelny i współpracownicy. Redakcja nie zatrudnia etatowych pracowników. Wpływy z ogłoszeń i sprzedaży pokrywają po równo koszty wydania. O problemach finansowych towarzyszących temu przedsięwzięciu świadczy rezygnacja z dodatku telewizyjnego.

DWUTYGODNIKI

W siedmiu powiatach województwa ukazuje się dziesięć dwutygodników. Najdłuższe tradycje tej formy wydawniczej ma Szprotawa (powiat żagański). Ukazuje się tu „Dwutygodnik Szprotawski”, którego wydawcą jest Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Szprotawskiej. Nr 1 wydano z datą 10 grudnia 1989 r. jako organ miejscowej „Solidarności”. Pierwszym redaktorem naczelnym był Andrzej Skawiński. Z czasem ze składu redakcji zaczęły ubywać osoby zaangażowane w działalność polityczną i samorządową, ale pismo w swej ideowej formule pozostało prawicowe. Już w 1991 r. polityka zesłała na plan dalszy, a „Dwutygodnik” zajął się przede wszystkim sprawami miasta i jego historii. Pismo redagowali nauczyciele, działacze kultury i miejscowi społecznicy. Mimo interesującej treści zabrakło środków na utrwalenie bazy kadrowo-technicznej. Początkowy nakład przekraczający 2000 egz. spadł do ok. 700 egz., a w 1998 r. nastąpiła kilkumiesięczna przerwa w edycji pisma. Po wznowieniu w styczniu 1999 r. „Dwutygodnik” nadal był w trudnej sytuacji: „ciągle walczymy o przetrwanie, o czym świadczą powtarzające się okresy milczenia” – pisała redakcja, apelując jednocześnie o współpracę⁴⁴. Mimo kłopotów udało się w czerwcu 1999 r. wydać dwusetny numer pisma. Przez cały ten okres zachowany został stały format A-4, aktualna objętość wynosi ok. 12 str. Redaktorem naczelnym od 1993 r. jest Dorota Ptak – zastępca dyrektora Domu Kultury, korespondentka Radia „Zachód”. Druk odbywa się w Zielonej Górze, na okładce pismo ma dodatkowy kolor.

⁴³ W 1995 r. w trakcie kampanii prezydenckiej pismo popierało A. Kwaśniewskiego.

⁴⁴ *Zostań pismakiem!* „Dwutygodnik Szprotawski” 1999, nr 3, s. 2.

W Gubinie (powiat krośnieński) „Wiadomości Gubińskie” po raz pierwszy ukazały się z datą 21 maja 1992 r. Inicjatorami byli samorządowcy: Ryszard Sibiński, przewodniczący Rady Miejskiej i burmistrz Czesław Fiedorowicz (obaj są obecnie działaczami Unii Wolności). Wydawcą był Dom Kultury, a pierwszym redaktorem naczelnym Jerzy Śniatała. W 1997 r. zastąpił go nauczyciel Ryszard Sibiński (wcześniej sekretarz redakcji)⁴⁵. Od początku pismo ukształtowało własny oryginalny styl redagowania gazety. Duże (format B-3) strony (objętość 8-12 str.) wypełniano obfitym materiałem informacyjnym. Graficzny układ tekstów (dominowały krótkie artykuły, częste przerzuty z pierwszej strony), liczne ilustracje oraz rozrywkowy charakter ostatniej kolumny czyniły pismo atrakcyjnym i ciekawym. „Wiadomości” uzyskiwały wysokie noty w przeglądzie prasy lokalnej prowadzonym na łamach „Gazety Lubuskiej”⁴⁶. Po wyborach samorządowych w 1998 r. nowe władze samorządowe zdominowane przez SLD zarzuciły redaktorowi naczelnemu manipulacje informacjami wyborczymi w okresie kampanii. Umowa wydawcy z R. Sibińskim na redagowanie pisma wygasła z końcem stycznia 1999 r.⁴⁷ Redaktorem naczelnym został Oleg Sanocki, radny SLD, mgr leśnik, rencista, wcześniej współpracownik kilku gazet (również „Wiadomości Gubińskich”). Pismo utrzymało swą wcześniejszą formułę graficzną, choć jego treść uległa zmianie w związku z odejściem większości zespołu. W 1999 r. „Wiadomości Gubińskie” miały nakład 2100 egz., drukowane były w tej samej drukarni Roygraf w Żarach (papier offsetowy, druk czarno-biały z dodatkowym kolorem na okładce). Sprzedaż pisma pokrywa ok. 45% kosztów, 15% reklamy, a 40% dotacja z samorządu⁴⁸.

Wkrótce po odejściu z „Wiadomości” Ryszard Sibiński założył drugi dwutygodnik „Gazetę Gubińską”. Nr 1 ukazał się z datą 10 lutego 1999 r. Redakcję pisma tworzy większość dawnego zespołu „Wiadomości”. Wydawcą jest czteroosobowa spółka cywilna „Gubpress”. Nakład wynosi ok. 2500 egz., a sprzedaż stanowi 60% dochodu. Pozostałe 40% pochodzi z reklam, których jest 2-3-krotnie więcej niż w dawniej redagowanych „Wiadomościach” (do których „Gazeta” jest pod względem graficznym bardzo zbliżona)⁴⁹.

Drugim miastem w województwie, gdzie ukazują się dwa dwutygodniki, są Strzelce Krajeńskie. Od 1992 r. wychodzi tam dwutygodnik „Ziemia Strzelecka”. Format A-4, objętość 16-22 str., pismo czarno-białe z dodatkowym kolorem (zawsze zielonym) na pierwszej stronie. Nakład 1200-1400 egz. Druk: Max-Print Gorzów. Wydawcą pisma jest samorząd miejski, pierwszym redaktorem naczelnym był Wiesław Antosz (obecnie redaktor naczelny Radia „Gorzów”), a od 1993 r. funkcję tę pełni pedagog Jerzy Fisiak (przewodniczący Rady w I kadencji). Od

⁴⁵ „Zeszyty Gubińskie” 1998, nr 3, s. 48.

⁴⁶ E. K u r z a w a tak uzasadnił przyznanie pierwszego miejsca: „»Wiadomości Gubińskie« (jak i w roku poprzednim), dobre – blisko konkretnych spraw miejskich oraz ludzi, zawsze bieżące informacje, inicjatywy społeczne” („Gazeta Lubuska” 1998, nr 7)

⁴⁷ *Niezależność przeciw kopniakom*, „Gazeta Zachodnia” 1999, nr 48, s. 2.

⁴⁸ Rozmowa z redaktorem naczelnym, 28 IX 1999 r.

⁴⁹ *Gratulacje od czytelników. Kop od SLD*, „Gazeta Gubińska” 1999, nr 1, s. 1,

początku pismo było redagowane w sposób profesjonalny. Jego inicjatorzy kładli nacisk na pokazywanie spraw lokalnych poprzez prezentację ludzi, stąd duża ilość wywiadów, fotografii, not biograficznych, sondaży ulicznych. Dodatkowym atutem „Ziemi” była jej przejrzystość graficzna, stały trzylamowy układ tekstów i właściwy dobór zdjęć⁵⁰, które najczęściej przedstawiały ludzi, ruch w mieście, co w połączeniu sugestywnymi tytułami nadawało tej małej gazecie dużą dynamikę i czyniły ją łatwą w odbiorze.

„Ziemi Strzeleckiej” udawało się uniknąć konfliktów politycznych związanych z wyborami lub też podziałami wewnątrz samorządu, choć w początkowym okresie czytelne były prawicowe sympatie redaktorów naczelnych⁵¹. Do władz samorządowych gazeta odnosiła się bez lizusostwa, ale z respektem. Od numeru 10 z 1997 r. w dwutygodniku zagościły na stałe „Łamy Zwierzynieckie” z własną numeracją, przygotowywane przez pracowników Gminnego Ośrodka Kultury w Zwierzynie (redaktor prowadzący Jerzy Jażdżewski – przewodniczący Rady Gminy). W 1999 r. nową sytuację dla gazety stworzyło powstanie konkurencyjnego dwutygodnika, który reklamował przede wszystkim swój powiatowy charakter.

„Strzelecko-Drezdenecki Kurier Powiatowy” ukazał się po raz pierwszy z datą 31 marca 1999 r. Format A-4, objętość 16 str., kolorowa okładka, nakład 2000 egz. Wydawca: Agencja Promocyjno-Wydawnicza „Merkelin” s.c. Jej właścicielami są Marek Płachta (prezes) i Jacek Podemski (redaktor naczelny). Inicjatorom pisma chodziło o wykorzystanie faktu utworzenia powiatu strzelecko-drezdeneckiego dla wprowadzenia na rynek wydawniczy nowego tytułu. Powstanie „Kuriera” jako drugiego dwutygodnika wydawanego w Strzelcach – obok mającej już siedmioletnią historię „Ziemi Strzeleckiej” – musiało z konieczności prowadzić do porównań obydwu tych gazet. Na korzyść „Ziemi” przemawiała z pewnością tradycja, „Kurier” przyciągał kolorową okładką. Jego inicjatorzy starali się, aby pod względem ilości reklam przebić konkurencyjne pismo⁵², jednak w 1999 r. ogłoszenia w „Kurierze Powiatowym” nie wyszły poza poziom kilkunastu procent ogólnej powierzchni. W budżecie redakcyjnym stanowiły one ok. 40-50%; redakcja nie zatrudniała etatowych pracowników, płacąc jedynie honoraria autorskie⁵³.

Również w Żarach ukazują się dwa dwutygodniki. Pierwszy był „Kurier Żarski”. Jego wydawcą jest firma „Kurier”, której właścicielką, a zarazem redaktorem naczelnym pisma jest Jolanta Niebylska, dziennikarka z praktyką w kilku pismach. Po raz pierwszy „Kurier Żarski” ukazał się pod koniec 1993 r., jako tygodnik. W następnym roku pismo rozwinęło się, zwiększając format i wydając czterostro-

⁵⁰ Fotografie do sondaży ulicznych oraz inne zdjęcia uzupełniające artykuły prezentują najczęściej ludzi młodych i uśmiechniętych. Wyróżnia to „Ziemię” na tle innych pism lokalnych zamieszczających często ponure twarze miejscowych prominentów, nie zawsze zadowolonych z faktu fotografowania.

⁵¹ Latem 1993 r. w okresie przedwyborczym ukazały się w „Ziemi” wywiady z kandydatami na posłów z list prawicowych.

⁵² „Ziemia” – mając zaplecze finansowe w postaci samorządu – nie musiała walczyć o reklamy. „Kurierowi” w tej rywalizacji pomagała oferta kolorowych reklam na ostatniej stronie. W obu pismach brak było natomiast ogłoszeń drobnych (sic!).

⁵³ Rozmowa z prezesem spółki, 22 XII 1999 r.

nicową wkładkę „Kurier Łęknicki” (od nr 18). Od początku 1994 r. rozpoczęto też edycję żagańską jako odrębne pismo pt. „Kurier Żagański”. W czerwcu 1994 r. redakcja otrzymała wyróżnienie w konkursie ogólnopolskim dla prasy lokalnej⁵⁴. Po wyborach samorządowych w 1994 r. władze zaczęły wycofywać się ze współpracy z redakcją. W 1995 r. „Kurier Żarski” przekształcony został w „Kurier Zielonogórski” i w takiej formie ukazywał się do końca 1997 r. Podjęcie na nowo tej inicjatywy związane było z tworzeniem Stowarzyszenia Promocji Ziemi Żarskiej, w którym uczestniczyła J. Niebylska. Ostatecznie jednak nie wzięła udziału w działalności Stowarzyszenia i wznowiła edycję „Kurier Żarskiego”, tym razem jako dwutygodnika. Numer 1 (według numeracji ciągłej od 1993 r. był to nr 184) ukazał się z datą 30 czerwca - 15 lipca 1999 r. Pismo ma format 30 × 42 cm, objętość 12 str., druk offsetowy czarno-biały (z dodatkowym zielonym kolorem na okładce). Nakład wynosi 2000 egz. Ogłoszenia pokrywają 70% kosztów. Pismo jest opracowywane komputerowo w redakcji, a druk offsetowy odbywa się w żarskiej drukarni Roygraf⁵⁵.

W tym samym czasie, gdy rozpoczęło się wydawanie wznowionego „Kurier”, Stowarzyszenie Promocji Ziemi Żarskiej mimo rezygnacji J. Niebylskiej ze współpracy zdecydowało o utworzeniu własnego pisma. Nr 1 „Żarskiej Gazety Powiatowej” datowany był na przełom czerwca i lipca 1999 r. Redaktorem naczelnym pisma została Ewa Dąbrowska-Gut, absolwentka slawistyki i dziennikarstwa (UWr.), współpracująca wcześniej z redakcją „Gońca Żagańskiego”. Pismo ma format 30 × 42 cm, objętość 16 str., kolorową okładkę, druk offsetowy w „Roygrafie”; początkowy nakład wynosił 4-5 tys. egz. Zgodnie z celami Stowarzyszenia pismo od początku nastawione było na promocję miasta i powiatu. Szczególne miejsce w gazecie zajęła tematyka turystyczna. W numerze drugim wydano czterostronicowy dodatek „Powiat żarski dla każdego” z mapką powiatu i omówieniem zabytków, w numerze czwartym polsko-łужицько-ніеміецкі словнік краізнавчы powiatu. Mimo że prezesem Stowarzyszenia jest poseł AWS, a i lokal redakcji mieści się obok pomieszczeń biura poselskiego, „Żarska Gazeta Powiatowa” stara się tworzyć wizerunek pisma apolitycznego, afirmującego lokalny patriotyzm.

W Słubicach lokalna gazeta powstała w 1993 r. w wyniku współpracy władz samorządowych i redakcji „Gazety Lubuskiej”. Nr 1 „Gazety Słubickiej” ukazał się z datą 1 marca 1993 r. Był to comiesięczny dodatek weekendowy do „Gazety Lubuskiej” (format 25 × 35 cm, objętość 8 str., papier gazetowy, druk czarno-biały z dodatkowym kolorem na pierwszej stronie), redagowany przez zawodowych dziennikarzy przy pomocy pracowników urzędu miejskiego w Słubicach. Po wyborach samorządowych radni próbowali „wyprowadzić gazetę z urzędu”⁵⁶, ogłaszając dwukrotnie konkurs na prowadzenie pisma. W grudniu 1995 r. funkcję redaktora naczelnego powierzono Andrzejowi Kiedrowiczowi, a formalnym wydawcą

⁵⁴ Konkurs organizował Instytut na rzecz Demokracji w Europie Wschodniej (IDEE). „Kurier Żarski” 1994, nr 24, s. 1.

⁵⁵ Rozmowa z redaktorem naczelnym, 11 X 1999 r.

⁵⁶ „Gazeta Słubicka” 1999, nr 4, s. 1.

pisma został Słubicki Miejski Ośrodek Kultury. Od lutego 1996 r. „Gazeta Słubicka” stała się dwutygodnikiem⁵⁷. Wprowadzono papier offsetowy (kolorowa okładka kredowa), zwiększono objętość do 12 str., druk i redakcję techniczną zlecono firmie Max-Print w Gorzowie. Pismo dobrze wywiązywało się z roli lokalnego środka przekazu, relacjonując na bieżąco wszystkie wydarzenia, w tym tak ważną dla miasta budowę ośrodka Collegium Polonicum. W styczniu 1998 r. samorządowy tygodnik ogólnopolski „Wspólnota” wyróżnił „Gazetę Słubicką” za jej apolityczny charakter⁵⁸.

Po wyborach samorządowych w 1998 r. nowe władze postanowiły dokonać zmiany „skostniałej formuły gazety” i zwiększyć atrakcyjność zamieszczanych w niej publikacji⁵⁹. Redaktor naczelny otrzymał wypowiedzenie z pracy, tłumaczone brakiem zabezpieczenia finansowego dla gazety. Zrozumiał to jako koniec edycji dwutygodnika, co obwieścił pożegnalnym artykułem *To nie Prima Aprilis...* sygnowanym w numerze 4(99) z 26 marca 1999 r. Okazało się jednak, że Rada Miejska uchwaliła dotację w wysokości 32 tys. zł i pismo wydawano dalej. Nowym redaktorem naczelnym została Eliza Jakimiuk, studentka kulturoznawstwa na poznańskim UAM. Pismo próbowało nawiązać ściślejszą współpracę z samorządami gminnymi z terenu powiatu. Jesienią 1999 r. nakład wynosił ok. 1300 egz., objętość 20 str. (w tym ok. 5-10% powierzchni stanowiły reklamy).

We Wschowie (powiat nowosolski) ukazuje się dwutygodnik „Słowo Ziemi Wschowskiej”. Nr 1 wydany został z datą 15 września 1995 r. jako „Gazeta Prywatna Niezależna” (podtytuł ze stopki). Pismo ukazuje się na terenie gmin Wschowa, Sława, Szlichtyngowa, Wijewo (woj. wielkopolskie) i Nowa Sól. Wydawcą jest Zygmunt Frąckowiak (zarazem fotoreporter), właściciel firmy Mała Poligrafia „Gregor” we Wschowie. Redaktorem naczelnym jest Andrzej Szczudło, dawniej współpracownik gazet poznańskich i leszczyńskich. Początkowo pismo ukazywało się w formacie A-4 i w objętości 12 str. (później zwiększonej nawet do 40 str.), od stycznia 1998 r. ma format B-4 i objętość 20 str. Druk czarno-biały (z dodatkowym kolorem na okładce), papier offsetowy. Nakład ok. 1500 egz., reklamy w piśmie zajmują 20-30% całości numeru, pojawiają się też duże ogłoszenia urzędu miejskiego, co może być formą wsparcia dla pisma⁶⁰. Podczas wyborów samorządowych w 1998 r. „Słowo” pomagało w kampanii wyborczej lokalnemu komitetowi wyborczemu Stowarzyszenia „Inicjatywa Samorządowa”⁶¹. W 1999 r. wydrukowano jako dodatek do „Słowa” roczny raport biuletynu tego Stowarzyszenia pt. *Inicjatywa*.

⁵⁷ „Gazeta Słubicka” 1996, nr 36, s. 1.

⁵⁸ „Gazeta Lubuska” 1999, nr 115, s. 21.

⁵⁹ *Tamże*.

⁶⁰ Za taką hipotezę przemawia fakt, że konkurencyjne pismo „Elita”, skonfliktowane z samorządem, nie zawiera ogłoszeń urzędu, tymczasem w „Słowie” ogłoszenia urzędu zajmują całą stronę (np. nr 16 i 18 – trzy strony).

⁶¹ Z tej listy kandydował redaktor naczelny „Słowa”. Z datą 25 IX ukazał się numer specjalny tego pisma (w formacie A-4), wydany przez Stowarzyszenie. Patrz także artykuł *Po wyborach nadal aktywni*, „Słowo Ziemi Wschowskiej” 1999, nr 16, s. 14.

W powiecie ziemskim zielonogórskim od grudnia 1998 r. ukazuje się dwutygodnik „Okolice Sulechowa”. Format 24 × 34 cm, objętość 16 str., druk offsetowy (od nr 12 kolorowa okładka). Nakład ok. 1500 egz. Zasięg: Sulechów, Babimost, Bojadła, Cigacice, Kargowa, Kalsk, Kije, Pomorsko, Trzebiechów. Wydawcą pisma jest firma „Magic Print” (Krężoły pod Sulechowem), która drukuje „Okolice Sulechowa” oraz świadczy inne usługi drukarskie. Redaktorem naczelnym jest właściciel drukarni Tomasz Tkaczuk. Wśród publicystów dwutygodnika są radni z AWS i UW będący w opozycji do grupy rządzącej w Radzie Miejskiej Sulechowa. Pismo wykorzystało lukę, która wytworzyła się na lokalnym rynku wydawniczym w okresie przerwy w edycji samorządowego miesięcznika „Sulechów i Okolice” (listopad 1998 – luty 1999), łatwo zdobywając czytelników i reklamodawców (w połowie roku ogłoszenia stanowiły od 25 do 30% objętości pisma). „Okolice” nie zdołały jednak utrzymać dwutygodniowego cyklu wydawniczego. W 1999 r. ukazało się 16 numerów pisma, w tym dwukrotnie były do wydania podwójne.

MIESIĘCZNIKI I KWARTALNIKI LOKALNE

Tego typu pisma są niekiedy efemerydami, których systematyka (a tym bardziej obiektywna ocena) jest niezwykle trudna. Według własnych obliczeń autora w 1999 r. w woj. lubuskim ukazywało się 48 miesięczników, dwumiesięczników i kwartalników o charakterze lokalnym (zasięg miasta, gminy lub powiatu). W tej grupie najliczniejsze są pisma samorządowe (26 tytułów). Ich krótką prezentację najlepiej przeprowadzić według dwóch miast wojewódzkich i jedenastu powiatów.

Gorzów Wlkp. (miasto)

„Gorzowskie Wiadomości Samorządowe” – Bezpłatny Miesięcznik Informacyjny wydawany od grudnia 1999 r. Format A-4, objętość 12 str., kolorowa okładka kredowa. Pismo redagują pracownicy Urzędu Miejskiego. Redaktor prowadzący: Zbigniew Żmijewski.

Zielona Góra (miasto)

„Gazeta Międzyosiedlowa” – czasopismo społeczno-środowiskowe osiedli woj. lubuskiego. Wydawca firma Maxim, redaktor naczelny Lucjan Fokszan. Pismo poświęcone jest przede wszystkim sprawom zielonogórskiej spółdzielczości mieszkaniowej. Pierwszy numer ukazał się w październiku 1995 r. W okresie od grudnia 1996 do lutego 1998 r. w edycji pisma nastąpiła przerwa. Do końca 1999 r. ukazały się 24 numery gazety. Od nr 6/1996 „Gazeta Międzyosiedlowa” wydawana jest razem z pismem społeczno-kulturalnym „Kronika Zielonej Góry” (ten sam wydawca i red. nac.). Obydwie gazety mają format A-4, po osiem stron objętości i dodatkowo kolor na okładce.

„Winnica” – miesięcznik wydawany przez Wojewódzką Radę Koordynacyjną ZSMP od kwietnia 1998 r. Redaktor naczelny Zbigniew J. Jelimek. Format A-3,

objętość 8 str., druk offsetowy, czarno-biały. Pismo o charakterze społeczno-politycznym i kulturalnym. W pierwszych miesiącach „Winnica” dużo miejsca poświęcała wyborom samorządowym, reklamując kandydatów ZSMP i SLD. Pismo wyróżnia się bezkompromisowym stylem publicystyki i zgodnie z zapowiedzią z artykułu inauguracyjnego nie stroni od tematów trudnych i drażliwych, przedstawiając je niekiedy w formie nader kontrowersyjnej. Stosunkowo dużo miejsca poświęca sprawom mediów lubuskich. Redaktor naczelny „Winnicy” opublikował ofertę współpracy przy tworzeniu regionalnego pisma społeczno-kulturalnego, o których to planach w 1999 r. szeroko informowała lubuska prasa⁶².

Powiat gorzowski

„Echo Gminy” - Gazeta Informacyjna Rady Gminy Deszczno (w 1999 r. wydano 3 numery), format A-4, objętość 4 str., ksero, redagują radni Henryk Kochmański i Ryszard Wiśniewski (zastępca wójta).

„Głos Kostrzyński” – gazeta prywatna wydawana od 28 maja 1999 r. jako dwutygodnik, od 4 lipca jako tygodnik. Po 3 września edycja pisma została zawieszona, wznowienie tytułu jako miesięcznika nastąpiło w grudniu 1999 r. Publicystyka „Głosu” nawiązywała do konfliktów w łonie samorządu miejskiego. Redaktor naczelny i wydawca: Sławomir Frelka, fotograf⁶³.

„Kłodawskie Wieści” - Biuletyn Rady i Zarządu Gminy Kłodawa wydawany od marca 1999 r. Wydawca – Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Kłodawie z siedzibą w Wojcieszycach. Redaktor naczelny: Danuta Pil – emerytowany sekretarz urzędu. Kolorowa okładka na kredowym papierze, format A-4, objętość 24 str. Druk: Druk Serwis w Gorzowie Wlkp.

„Wieści z Santoka” - Magazyn Informacyjny wydawany przez Urząd Gminy w Santoku od 1990 r. (pierwotnie jako „Wiadomości z Santoka”). Pismo w latach 1990-1994 ukazywało się bardzo nieregularnie. Wznowienie nastąpiło w czerwcu 1995 r. Od listopada 1998 r. redaktorem naczelnym „Wieści” jest Lilianna Brzeska-Kudelka z Gminnego Ośrodka Kultury, a skład komputerowy wykonuje pracownik urzędu Dorota Szklarska (format A-4, objętość 8 str., ksero, nakład 150-300 egz.)⁶⁴.

„Wiadomości Witnickie” – pismo ukazuje się od 1990 r. Jego wydawcą jest Teresa Komorowska, nauczycielka LO, prowadząca klasę dziennikarsko-informatyczną. Przez kilka lat był to interesujący miesięcznik lokalny, ale inicjatorom brakowało konsekwencji w jego wydawaniu. W 1998 r. w związku z wyborami ukazało się dziewięć numerów, w 1999 r. cztery.

⁶² „Winnica” 1999, nr 3, s. 2.

⁶³ W kwietniu 1999 r. w Kostrzynie zakończono wydawanie „Gazety Kostrzynianki” (wydawca Jerzy Jabłoński), pisma o charakterze lokalnej efemerydy.

⁶⁴ Jedyne tego pisma znajduje się w Urzędzie Gminy w Santoku u sekretarza Józefa Kowalickiego.

Powiat krośnieński

„Biuletyn Samorządowy” – Informator dla miasta Krosna Odrzańskiego i okolic wydawany od 26 października 1994 r. przez Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy Krosno Odrzańskie. W lipcu 1999 r. ukazał się 34 numer pisma. Redaktor naczelny Bogdan Szczepaniak, skład i opracowanie graficzne Urząd Miasta. Format A-4, objętość 8-12 str., ksero.

„Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr” – kwartalnik ukazujący się od grudnia 1998 r. w Gubinie. Jego wydawcą jest Euroregion, przedsięwzięcie finansuje fundusz Phare. Pismo jest jedną z form działania Euroregionu, służy jego promocji i umożliwia rejestrowanie bieżących wydarzeń na tym terenie. Redaktorem naczelnym jest zielonogórski dziennikarz Piotr Maksymczak. Nakład 1000 egz., format A-4, objętość 12 str., kolorowa okładka kredowa. Druk: Eurodruk Zielona Góra.

Powiat międzyrzecki

„Gazeta Powiatowa” – wydawana przy współpracy Biura Poselsko-Senatorskiego AWS w Międzyrzeczu od kwietnia 1999 r. Redaktorem naczelnym jest Hanna Augustyniak, pracownik nadzoru oświatowego. Format A-4, objętość 34-40 str., kolorowa okładka kredowa. Druk: Elkar w Lubniewicach.

„Kurier Międzyrzecki” – Gazeta Prywatna. Redaktorem naczelnym do grudnia 1999 r. była Anna Kuźmińska-Świder, nauczycielka języka polskiego. Wydawcą jest kilkunastoosobowa spółka cywilna. Po raz pierwszy pismo ukazało się w marcu 1991 r. w objętości ośmiostronicowego czarno-białego biuletynu. Systematyczny rozwój zaowocował zwiększeniem objętości do 44-50 str. z kolorową kredową okładką (oraz taką samą ośmiostronicową wkładką). Pismo posiada bogaty dorobek w zakresie popularyzowania wiedzy o regionie oraz organizowania akcji społeczno-kulturalnych. Edytorskie walory pisma dostrzeżone zostały w ogólnopolskim konkursie dla prasy lokalnej już w 1992 r.⁶⁵ W licznej grupie współpracowników znajdują się także publicyści spoza powiatu. Wysoki nakład pisma (3200 egzemplarzy kolportowanych na terenie miasta i gminy) oraz duża ilość reklam (1/4-1/3 objętości) umożliwia pełne pokrycie kosztów druku. Opracowaniem graficznym zajmuje się firma CD, a drukiem spółka Spin w Gorzowie Wlkp.

„Okolice Skwierzynne” – pismo regionalne Towarzystwa Miłośników Skwierzyny. Ukazuje się od października 1994 r. Założycielem i pierwszym redaktorem naczelnym był Stanisław Władysław Adamczyk, historyk, lokalny patriota, zmarły w listopadzie 1998 r. Obecnie redaktorem naczelnym jest Ryszard Banachowicz, nauczyciel, tłumacz przysięgły. Miesięcznik redagowany jest przez liczne grono członków zespołu redakcyjnego i współpracowników. W zakresie historii lokalnej i bieżących wydarzeń obfituje w wiele wartościowych publikacji. Format A-4, objętość 32-48 str., kolorowa kredowa okładka. Druk i opracowanie graficzne Studio CD w Gorzowie. Nakład 900-1000 egz.

⁶⁵ Pismo było jednym ze 103 nagrodzonych lokalnych wydawnictw. „Kurier Międzyrzecki” 1992, nr 5, s. 2.

„Powiatowa” – miesięcznik wydawany od kwietnia 1999 r. przez Biuro Poselskie SLD w Międzyrzeczu. Redaktorem naczelnym do grudnia 1999 r. był pracownik biura Antoni Tkocz, następnie zastąpiła go nauczycielka Izabela Stopyra. Format A-4, objętość 22-36 str., kolorowa okładka kredowa. Druk: Drukarnia Open w Gorzowie.

Powiat nowosolski

„Biuletyn Sławski” – wydawany przez Urząd Gminy i Miasta w Sławie od stycznia 1997 r. Format A-4, objętość 2-8 str., nakład 300 egz., ksero. Reaktor naczelny: Danuta Piotrowska, sekretarz gminy.

„Elita” – prywatna gazeta wydawana od grudnia 1994 r. przez Elżbietę Przybyłek (redaktor naczelny). Początkowo pod względem graficznym była to kontynuacja dwutygodnika „Gazeta Wschowska” (1990-1994) wydawanego przez samorząd miasta i gminy pierwszej kadencji. Forma i treść „Elity” jest wzorem wysokiej klasy profesjonalizmu; na uwagę zasługują reportaże E. Przybyłek. Polityczną formułę pisma określają antyprawicowe komentarze redaktor naczelnej. W polityce lokalnej „Elita” nie pozostawała biernym obserwatorem, narażając się na retorsje⁶⁶. Format A-4, objętość ok. 40 str., kolorowa okładka kredowa, druk w Poznaniu, nakład 1500-2000 egz. Mimo dużej ilości ogłoszeń (ok. 1/3 objętości pisma plus wkładki reklamowe) pismo od połowy 1999 r. miało kłopoty finansowe, co zmusiło redakcję do rezygnacji z kolorowego druku. Od listopada redakcja przeniosła się do Leszna, a wydawcą pisma jest Karolina Konieczna.

„Magazyn Informacyjny Gminy Kolsko” - wydawany przez Urząd Gminy Kolsko od stycznia 1997 r. Format A-4, objętość 4-8 str., nakład 250-500 egz., ksero. Rocznie ukazuje się ok. 8 numerów.

„Magazyn Kożuchowski” – prywatna gazeta wydawana przez Józefa Piaseckiego, studenta, mieszkańca Kożuchowa. Pierwsze dwa numery ukazały się w 1998 r. (w pierwszym półroczu), następnie pismo nie było wydawane. Wznowienie w formie miesięcznika nastąpiło w lipcu 1999 r. Format A-4, objętość 12 str., druk czarno-biały w firmie Polkart w Nowej Soli, skład komputerowy w Zielonej Górze. Interesująco redagowane pismo z dużą ilością materiałów reporterskich.

„Nasza Sława” - kwartalnik wydawany od sierpnia 1996 r. przez Towarzystwo Przyjaciół Sławy. Format A-4, papier offsetowy, kolorowa okładka i rozkładówka, objętość 12 str., nakład 700 egz. redaktorem naczelnym jest Alfred Rosler, lekarz weterynarii, regionalista. Pismo publikuje interesujące artykuły historyczne naukowców z Poznania i Zielonej Góry, aktualne analizy, reportaże i wywiady.

„Obserwator Odrzański” – wydawany przez ośrodek kultury w Bytomiu Odrzańskim od października 1992 r. Format A-4, objętość 8-12 str., ksero, nakład 200 egz. Redaktor naczelny Ryszard Ryczkowski, dyrektor ośrodka kultury. Już w pierwszym numerze podkreślano, że pismo nie może być „gazetą dworską”, choć publicyści miesięcznika nie rezygnowali z prezentowania swoich poglądów poli-

⁶⁶ „Słowo Ziemi Wschowskiej” 1999, nr 4, s. 3. Informacja o cofnięciu dotacji władz do „pism prywatnych”.

tycznych⁶⁷. Dzięki pomocy Spółdzielni Niewidomych „Nadoodrze” wydano już ponad sześćdziesiąt numerów „Obserwatora”.

„Prosto z Gminy” - Szlichtyngowski Serwis Samorządowy – bezpłatny biuletyn Urzędu Gminy i Miasta Szlichtyngowa. Od 2 maja 1995 r. pismo wydawano dwa razy w miesiącu, obecnie ukazuje się kilka razy w roku. Jesienią 1999 r. wydano numer 9 (50). Redaktor naczelny Agnieszka Gnat. Format A-4, objętość 4 str.

„Z daleka i bliska. Wieści z Siedliska” – wydawane przez Gminny Ośrodek Kultury w Siedlisku (GOK). Początki gazety sięgają 1995 r., kiedy to wydano cztery numery pisma. W 1996 r. było już 12 numerów⁶⁸. Początkowo pismo powielane było na ksero, od nr 5/6 z 1999 r. druk zlecany jest firmie Grafix z Nowej Soli. Format A-4, objętość 8 str., druk czarno-biały. Redaktorem naczelnym od początku jest Agnieszka Krajewska z GOK. Pismo zawiera interesująco zredagowany materiał publicystyczny dotyczący bieżących wydarzeń w gminie oraz historii lokalnej.

Powiat słuwicki

„Mała Ojczyzna” – Pismo Stowarzyszenia „Forum Sympatyków – Osno 2002”. Redaktor naczelny Paweł Westwalewski. Skład Studio CD, druk s.c. Spin w Gorzowie, format A-4, objętość 12 str., kolorowa okładka kredowa, nakład ok. 700 egz. Pismo grupy działaczy SLD przygotowujących się do wyborów samorządowych. W 1996 r. ukazało się 6 numerów, w 1997 r. – 12, w 1998 r. – 10, w 1999 r. po ukazaniu się 3 numeru (z marca) wydawanie pisma zostało zawieszone.

Powiat strzelecko-drezdenecki

„Drezdenko”, „Ścieżkami Historii”, „W dorzeczu trzech rzek”, „Nasza Gazeta Powiatowa” – pisma te są wynikiem działalności Oficyny Wydawniczej „Ziuk” należącej do Józefa Cabaja, emerytowanego nauczyciela i działacza społecznego. Najdłuższą tradycję ma „Drezdenko”, które w latach osiemdziesiątych było miesięcznikiem PRON, a po 1990 r. wydawane jest nieregularnie kilka razy w roku. W latach 1997-1999 tytuły wydawane przez J. Cabaja miały format A-4, 4 str. objętości i ukazywały się 2-3 razy w roku w nakładzie kilkuset egzemplarzy.

„Gazeta Drezdenecka” – Drezdenecka Gazeta Samorządowa wydawana od wiosny 1993 r. Format A-4, objętość 12-24 str., druk Profi-druk Drezdenko, nakład 500-600 egz. Od sierpnia 1998 r. pełny kolor na pierwszej i ostatniej stronie. Do 1998 r. redaktorem był Edward Urban, po wyborach samorządowych funkcję tę objęła Danuta Białas (nauczycielka, radna SLD). Pismo nie ma reklam, w 1999 r. objętość wahała się od 12 do 22 str. Od nr 3 (marzec 1999 r.) wprowadzono Cokwartalny Dodatek Kulturalny „Styk” redagowany przez Stowarzyszenie Twór-

⁶⁷ W 1992 r. polemikę wzbudził artykuł działacza Porozumienia Centrum *W temacie prezydent*. Patrz także: przegląd prasy lokalnej w „Gazecie Lubuskiej” z 28 X 1992 r.

⁶⁸ W 1 nr pisma ogłoszono konkurs na tytuł dla gazety w gminie Siedlisko. Zwyciężyła wersja „Z daleka i z bliska. Wieści z Siedliska”, tak też nazwano pismo od nr 2 wydanego w październiku 1995 r.

ców Kultury „Styk” w Drezdenku. Na początku 2000 r. pismo ukazało się po raz siedemdziesiąty⁶⁹.

„Wiadomości Gminne Stare Kurowo” - ukazują się od 1991 r. (A-4, 12-14 s., nakład 1000 egz. druk offsetowy). Od 1998 r. pismo redaguje Oficyna Wydawnicza „Ziuk” w Drezdenku. W 1999 r. „Wiadomości” wydano po raz trzydziesty.

Powiat sulęciński

„Biuletyn Samorządowy” – Pismo Rady Gminy i Miasta Torzym wydawane od lutego 1992 r. w formacie A-5. Aktualna objętość ok. 50 str., ksero, nakład ok. 500 egz. Pismo zawiera w większości sprawozdania z działalności organów samorządowych gminy. Dzięki długiej tradycji wydawniczej (ponad osiemdziesiąt numerów) „Biuletyn” zgromadził spory materiał dokumentacyjny z gminnej przeszłości i przemian współczesnych. W 1994 r. w związku z nadaniem Torzymowi statusu miasta pismo miało pomóc w przygotowaniu jego monografii. W ciągłości wydawniczej „Biuletynu” dużą rolę odegrał urzędujący tu w latach 1972-1998 naczelnik, wójt, a później burmistrz Jarosław Konieczny.

„Głos Sulęciński” – wydawany przez Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Sulęcińskiej. Nr 1 pisma ukazał się z datą 31 stycznia 1990 r. jeszcze jako „Sulęcińska Gazeta Obywatelska”. Tytuł „Głos Sulęciński” przyjęty został od nr 2. Inicjatorem pisma oraz redaktorem naczelnym od początku była Bożena Sławiak (od 1999 r. starosta powiatowy). Pismo, wydawane początkowo metodą maszynopisu powielanego na ksero, z czasem przechodząc na druk offsetowy, osiągnęło wysoką jakość graficzną. Obecnie ma format A-4, objętość 28-36 str., kolorową kredową okładkę (w środku również kolorową wkładkę oraz dodatkowy kolor na zwykłych stronach). Druk Open w Gorzowie, nakład 1000 egz. Reklamy stanowią blisko 1/3 zawartości pisma. „Głos” w 1999 r. ukazał się po raz dziewięćdziesiąty. Posiada bogaty dorobek z zakresu publicystyki historycznej oraz prezentacji aktualnej problematyki lokalnej. Na szczególną uwagę zasługuje wszechstronna działalność i profesjonalny poziom tekstów redaktor naczelnej pisma.

„Nasza Sulęcińska” – wydawnictwo gorzowskiego „Arsenału”. Wydawca Krystyna Kamińska z Gorzowa, redaktor naczelny Joanna Ziemińska-Kurek, nauczycielka w LO w Sulęciniu. Pismo ukazuje się od początku 1998 r. Format 25 x 35 cm, objętość 12-16 str., kolorowa okładka kredowa i dodatkowy kolor na stronach czarno-białych. Druk Open w Gorzowie, nakład 600 egz., reklamy zajmują ok. 1/4 powierzchni. Jest to drugie obok „Tygodnika Kostrzyńskiego” pismo lokalne „Arsenału”. Pozytywny efekt wydawniczy osiągnięto dzięki połączeniu profesjonalizmu wydawcy z aktywnością przedstawicieli lokalnej inteligencji.

⁶⁹ Niestety „Gazeta Drezdenecka” udostępniana w bibliotekach w Gorzowie i Drezdenku jest niekompletna (brakuje ok. 20% numerów). Również wydawca i redakcja nie posiadają wszystkich numerów pisma.

Powiat świebodziński

„Okolice Najbliższe” – Regionalny Miesięcznik Samorządowy wydawany przez Urząd Miejski od września 1996 r. Redaktor naczelny pisma Gustaw Łapszyński (dziennikarz i literat) wydawał wcześniej „Głos Świebodziński” (1990), „Głos z Regionów” (1991-92), ukazujący się od 1992 r. jako „Dwutygodnik Lubuski” i „Zachód. Magazyn Ilustrowany” (1995)⁷⁰. W układzie materiałów widoczne jest doświadczenie w redagowaniu lokalnego pisma. Styl i grafika zbliżona do formuły „Poznaniaka” z lat 1992-1996, format 25 × 36. Kolorowa okładka offsetowa, wewnątrz papier gazetowy, objętość 24 str., nakład 5000 egz. Reklamy zajmują ok. 20-30% powierzchni pisma. Obróbka komputerowa zlecana jest w Świebodzinie, a druk w Poznaniu.

„Świebodzińska Gazeta Powiatowa” – czasopismo społeczno-polityczne wydawane od maja 1991 r. przez stowarzyszenie o tej samej nazwie, którego założycielem (a zarazem redaktorem naczelnym miesięcznika) jest Bożena Sieciechowicz, emerytowana bibliotekarka ze Świebodzina. Pismo dwukrotnie wyróżniane było w konkursie IDEE (w 1992 i 1998 r.); w roku 2000 ukazało się po raz setny. Format A-4, objętość ok. 20 str. (reklamy zajmują kilka procent całej powierzchni), kolorowa okładka kredowa. Druk w Zakładzie Poligrafii w Zielonej Górze, nakład 1200-1500 egz. Redaktor naczelna nadała pismu wyraźnie prawicowy charakter, w wyborach 1997-1998 gazeta promowała kandydatów AWS⁷¹.

Powiat zielonogórski

„Biuletyn Informacyjny” - w Babimoście wydawany od 1998 r. (A-4, 20 s., kolorowa okładka, druk offsetowy w Nowym Tomysłu). Do końca 1999 r. pismo ukazało się kilkakrotnie.

„Co słyhać w okolicy” – pismo dla gminy Świdnica. Nr 1 ukazał się na początku 1997 r. Wydawcą była Rada Rodziców Szkoły Podstawowej w Słonem (gm. Świdnica). Początkowy nakład 99 egz. zwiększony został w 1998 r. do 400 egz., a w 1999 r. do 600. Redaktorem naczelnym a zarazem faktycznym wydawcą jest Lidia Kurzawowa, aktorka, żona dziennikarza „Gazety Lubuskiej”. W IV konkursie dla niezależnej prasy lokalnej organizowanym przez IDEE pismo otrzymało nagrodę specjalną za „konsolidację grupy entuzjastów demokracji lokalnej w dwóch wsiach: Słone i Wilkanowo”⁷². Format A-4, objętość 8 str., druk czarno-biały z dodatkowym kolorem na okładce („Eurodruk” w Zielonej Górze). Na początku 1999 r. po wycofaniu się zarządu gminy redakcja rozpoczęła intensywne poszukiwania sponsorów i reklamodawców.

⁷⁰ Pismo „Zachód” przejęła potem inna spółka, która wkrótce zakończyła jego wydawanie. „Głos z Regionów” w szczytowym okresie powodzenia (1993 r.) miał nakład 30 tys. egz. i kolportowany był na obszarach kilkunastu województw Polski zachodniej. W. C h o r ą z k i, *op. cit.*, s. 21.

⁷¹ B. S i e c i e c h o w i c z (rozmowa z 29 IX 1999 r.) podkreśla bardzo dobrą współpracę z władzami od początku istnienia pisma. Taka ocena stosunków redakcji z lokalną władzą należy z pewnością do rzadkości.

⁷² „Co słyhać” z 14 II 1998 r.

„Gazeta Nowogród Bobrzański” – czasopismo mieszkańców miasta i gminy Nowogród Bobrzański. Wydawaniem zajmuje się Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji. Redaktorem naczelnym jest Leszek Koncur (dziennikarz, wiceprzewodniczący Rady Gminy). Nr 1 ukazał się na początku 1996 r. Format A-4, objętość 12-16 str., kolorowa okładka kredowa, druk Robdruk Nowogród Bobrzański, nakład 500-600 egz. Blisko połowę kosztów wydawania pisma pokrywa dotacja z urzędu. W 1999 r. pismo przeszło na dwumiesięczny cykl wydawniczy.

„Kargowski Informator Samorządowy” – wydawany od 1998 r. (co kilka miesięcy) przez władze miasta gminy Kargowa, pow. zielonogórski. A-4, kolorowa okładka, druk offsetowy, nakład 700 egz., objętość od 4 do 24 str.

„Sulechów i Okolice” – pismo wydawane od października 1991 r. przez Radę Miejską w Sulechowie. Jego inicjatorami byli radni Romuald Furs (przewodniczący Rady) i Jan Grzesik oraz dyrektor ośrodka kultury Henryk Brudło. Bazując na doświadczeniu redaktora naczelnego, redagującego od 1969 r. zielonogórskie pismo zakładowe „Zastalowiec”, sulechowski miesięcznik zdołał wypracować interesującą formułę „pisma dla wszystkich” (hasło z winiety tytułowej). Na pozytywną ocenę w rankingach prowadzonych w „Gazecie Lubuskiej” składał się graficzny układ materiału oraz merytoryczna zawartość świadcząca o wszechstronnych zainteresowaniach zespołu. W listopadzie 1998 r. Waław Borkowski, redaktor naczelny pisma od początku jego wydawania, zrezygnował z tej funkcji⁷³. Wznowienie wydawania nastąpiło w marcu 1999 r. Decyzją Rady Miejskiej nowym redaktorem naczelnym został Józef Łojek, emerytowany oficer pełniący wcześniej funkcję rzecznika prasowego jednostki wojskowej. Format 24 × 34 cm, objętość 10-12 str., dodatkowy kolor na okładce, druk offsetowy w firmie Magic Print. Nakład 1600 egz.

„U nas” – miesięcznik Rady Gminy i Miasta Czerwieńska. Początki pisma związane są z ruchem komitetów obywatelskich w 1990 r. Po wyborach samorządowych kilku przedstawicieli miejscowej inteligencji postanowiło redagować pismo samorządowe. Redaktorem naczelnym pisma jest Andrzej Sibilski, nauczyciel, dziennikarz. Numer 1 pisma ukazał się październiku 1990 r. W 1995 r. w trakcie kampanii prezydenckiej na łamach miesięcznika doszło do polemiki stanowiącej klasyczny przykład dylematów lokalnych redaktorów, którzy prezentując swoje poglądy w samorządowym piśmie muszą się liczyć z tym, że nie odpowiadają one znacznej części (a nieraz nawet większości) miejscowego społeczeństwa⁷⁴. Format

⁷³ Uzasadnienie tej decyzji było następujące: „szczególnie w ostatnich tygodniach redagowanie stało się zajęciem uciążliwym. Ciągłe tłumaczenia decydującym (i nie tylko), że nie każda publikacja nie po ich myśli musi być od razu spiskiem, że już biskup Krasicki namawiał do cnoty i krytyki, stało się wołaniem do obrazu... Dlatego postanowiłem wziąć rozbrat z funkcją »naczelnego«” („Sulechów i Okolice” 1998, nr 9 (81) s. 1).

⁷⁴ Redaktor naczelny artykułem *Wolę Watęśę* („U nas” 1995, nr 45 s. 2) ściągnął na siebie krytykę czytelnika, który był przeciwnikiem takich publikacji w piśmie wydawanym za samorządowe pieniądze. A. Sibilski bronił swego prawa do wyrażania poglądów, podkreślając pluralistyczny charakter gazety.

A-4, druk offsetowy z dodatkowym kolorem na okładce, nakład 500 egz., objętość 16-32 str. Pismo dużo miejsca poświęca lokalnej historii oraz miejscowym działaczom społecznym. Interesująco redagowana jest rubryka z ostatniej strony *Donosy*. W 1999 r. drukowano w odcinkach *Bilans otwarcia* samorządu nowej kadencji, a także kolorową wkładkę „Biznes u nas”. Własną numerację miały w miesięczniku rubryki redagowane przez środowisko szkolne i parafialne⁷⁵.

Powiat żagański

„Biuletyn Informacyjny” Zarządu Gminy i Miasta Szprotawa wydawany od 1998 r. A-4, ksero, 6 s., 2 tys. egz.

„Biuletyn Informacyjny Małomice” - wydawany w 1999 r. na zlecenie zarządu przez bibliotekę (A-4, 12 s., ksero, 100 egz.).

„Goniec Żagański” – samorządowy informator miejski wydawany od lutego 1997 r., początkowo jako dwumiesięcznik, od lutego 1999 r. jako miesięcznik. Format A-4, objętość 16 str., kolorowa okładka kredowa, druk w Wolsztynie, nakład wzrósł z 500 do 2000 egz. Redaktor naczelny Robert Zarzycki – nauczyciel, radny Unii Wolności, członek zarządu miasta. Pismo pod względem treści i formy zupełnie dobrze wypełniało zadania lokalnego środka przekazu. W październiku decyzją większości radnych wydawanie „Gońca” zostało zawieszono⁷⁶.

„Sprotavica” – aktualności – kultura – sport. Wydawca TKKF „Tęcza”. Format A-4, objętość 4 str., ksero. Redaktor Maciej Boryna, nauczyciel i tłumacz, od czerwca 1999 r. rozpoczął redagowanie periodycznego „Przewodnika turystycznego po okolicy Szprotawy Lubuskiej”.

Powiat żarski

„Brodzki Informator Samorządowy” – Biuletyn Informacyjny Urzędu Gminy w Brodach wydawany w niezmienniej formie od 2 marca 1992 r. Format A-5, objętość 8 str., ksero, nakład ok. 300 egz. Mimo skromnej formy pismo stara się rzetelnie informować o działalności organów samorządowych, pozostawiając także miejsce na publikacje historyczne, sportowe i inne. Zbieraniem materiałów i ich opracowaniem zajmuje się pracownik urzędu Juliusz Dudziak.

„Gazeta Łęknicka” – Łęknicki Miesięcznik Lokalny wydawany przez samorząd miasta i gminy. Pismo nawiązało podtytułem do miesięcznika „Plus-Minus” wydawanego przez samorząd w czerwcu 1991 r. (ukazały się cztery numery). W 1996 r. wznowiono edycję pod tym samym tytułem, a od 1997 r. w wyniku konkursu miesięcznik otrzymał tytuł „Gazeta Łęknicka” (w winiecie tytułowej pozostały po dawnym tytule znaki: + –). Format A-4, objętość 8-16 str., kolorowa okładka

Fakt, że ta wymiana zdań nie zakończyła się poważniejszym konfliktem, uznać należy za przypadek wyjątkowy.

⁷⁵ Ponadto w gminie Czerwieńsk własną gazetkę wydaje samorząd sołectwa Laski („U nas” 1999, nr 83, s. 20).

⁷⁶ Należy przypuszczać, że był to efekt walki politycznej w łonie Rady Miejskiej.

kredowa, nakład 350 egz., druk firma „Chroma” w Żarach. Pierwszym redaktorem naczelnym był Adam Matuszkiewicz, następnym Jolanta Bojsza (oboje pracują w Domu Dziecka)⁷⁷. Mimo starań redakcji konflikty w łonie samorządu odbijały się na piśmie m.in. w postaci oszczędności na jakości wydawnictwa. W 1999 r. pismo utrzymało wysoki poziom graficzny. Strony samorządowe były redagowane odrębnie i oznaczone żywą paginą.

„Kronika Ziemi Żarskiej” - kwartalnik ukazujący się od początku 1997 r. Wydawcą jest s.c. Dom Wydawniczy „Soravia”, a tytuł należy do Haliny Dąbek (bibliotekarka i współwłaścicielka wydawnictwa). Pismo ma format 16 × 24 cm, objętość 96 str., kolorową okładkę (pogrubiony papier kredowy) oraz liczne strony drukowane w kolorze. Pod względem zawartości merytorycznej pismo prezentuje unikatowy styl będący połączeniem wydawnictwa popularnonaukowego z kronikarską gazetą lokalną. Każdy numer otwiera felieton redaktora naczelnego, następnie prezentowana jest kronika wydarzeń z dokładną datacją. Pozostałe teksty publikowane są w działach: *Życie społeczne*, *In memoriam*, *Rozmowy*, *Gospodarka*, *Historia*, *Kultura i oświata*, *Żarski garnizon*, *Sport*, *Reportaż*, *Archiwalia*. Autorami są przedstawiciele miejscowej inteligencji oraz wybitni publicyści i naukowcy związani z Ziemią Żarską. Przewodniczącym rady konsultacyjnej pisma jest prof. Jerzy Piotr Majchrzak. Pierwszym redaktorem naczelnym był polonista Artur Olszański, a od numeru 4 (1997) jest nim Krzysztof Bytnar, historyk, emerytowany oficer WP. Redakcja prowadzi komputerową bazę informacji (na koniec roku dołącza spis zawartości rocznika), archiwizując w niej zdjęcia i teksty. „Kronika” ma szeroki rynek reklamodawców, nakład z 1000 egz. wzrósł do 3500⁷⁸. Kwartalnik kolportowany jest na terenie powiatu żarskiego. W 1999 r. wydano dodatkowe zeszyty poświęcone powiatowi żarskiemu i gminie miejskiej Żary oraz dodatek „Biznes, ludzie, pieniądze”. W 1998 r. redakcja została wyróżniona przez IDEE „za nową propozycję wydawniczą”. W październiku 1999 r. zarejestrowane zostało Stowarzyszenie Przyjaciół Kroniki Żarskiej

„Magazyn Lubski” – wydawany przez samorząd miejski od kwietnia 1991 r., obejmuje swym zasięgiem gminy Lubsko, Jasień, Tuplice i Brody. Przez pierwsze pięć lat redaktorem naczelnym pisma był Władysław Mochocki, nauczyciel (dr historii), regionalista, działacz społeczny. Pismo w tym okresie dokumentowało wydarzenia bieżące i historyczne w formie głębokich analiz o dużej wartości merytorycznej⁷⁹. „Magazyn” był jednocześnie żywo redagowaną gazetą lokalną, wrażliwą na codzienne troski mieszkańców, gazetą odważną i dociekliwą. Redakcja organizowała spotkania dziennikarzy prasy lokalnej z regionu oraz uczestniczyła w sympozjach prasoznawczych. W 1996 r. „Magazyn” został uznany przez IDEE za jedną z pięciu najlepiej redagowanych gazet w Polsce (wśród stu zgło-

⁷⁷ J. Werstler, *Zarys słowa pisanego*, „Kronika Ziemi Żarskiej” 1998, nr 2.

⁷⁸ Oprócz „Kroniki” zespół DW Soravia pod redakcją K. Bytnara i Z. Dąbka oraz przy współpracy lokalnych publicystów wydaje almanachy w Gorzowie, Żaganiu i Żarach oraz podejmuje inne inicjatywy wydawnicze.

⁷⁹ Wśród autorów tekstów historycznych byli m. in. naukowcy J. P. Majchrzak i M. Wojecki.

szonych do konkursu). Redakcję zaproszono do prac nad przekształceniem pisma w gazetę prywatną⁸⁰, ale zmiana na stanowisku redaktora naczelnego uniemożliwiła realizację tych planów⁸¹. W latach 1996-1998 r. redaktorem naczelnym był Adam Kowalski z Żar. Po wyborach samorządowych 1998 r. redaktorem naczelnym został znowu na krótko W. Mochocki. Latem 1999 r. stanowisko to władze samorządowe powierzyły Ryszardowi Sibińskiemu, reaktorowi naczelnemu „Gazety Gubińskiej”. „Magazyn Lubski” cały czas ukazuje się w formie A-4, objętość 16 str., kolorowa okładka kredowa, nakład 1700-2000 egz., druk w Lubsku.

„Nasz Głos” – Wiadomości Gminne, Pismo Stowarzyszenia na rzecz Rozwoju Gminy Tuplice. Nr 1 ukazał się w marcu 1998 r. w formie dwustronicowej kartki. Pismo szybko ukształtowało swój stały profil graficzny i merytoryczny. Pierwszym redaktorem naczelnym był Sylwester Mazurkiewicz, którego wkrótce zastąpiła Aneta Mazurek. Format A-4, objętość 8 str., druk czarno-biały z dodatkowym kolorem na okładce. Nakład początkowy 600 egz., zwiększony został do tysiąca, a nawet okresowo do 1400 egz. Szybki rozwój gazety oraz wszechstronna publicystyka stały się jedną z wielu innowacji, jakie nastąpiły w tej małej gminie w latach 1998-1999⁸².

„Przegląd Wschodnio-Łużycki” – Miesięcznik Regionalny Stowarzyszenia Promocji Wschodnich Łużyc. Nr 1 ukazał się z datą 20 XI – 20 XII 1998 r. Format 30 × 42, 10-16 str., na 1 i ostatniej dodatkowy kolor. Druk offsetowy w firmie Roygraf w Żarach. Nakład 800-1500 egz. Redaktor naczelny Włodzimierz Mochocki, prezes stowarzyszenia Witold Piwoński, sekretarz redakcji Lech Malinowski. Gazeta prezentuje teksty znanych i utytułowanych publicystów regionalnych. Miesięcznik jest główną platformą działalności Stowarzyszenia promującego rejon wschodnich Łużyc.

„Samorządowy Biuletyn Informacyjny” - wydawany przez Zarząd Gminy Lipinki Łużyckie. Od 1996 r. ukazało się 13 numerów tego pisma (A-5, ksero, 12 s.).

„Wiadomości z Ratusza” - biuletyn samorządowy miasta Żary wydawany od lutego 1998 r. (A-4, ksero 12 s.).

WYDAWNICTWA ŚRODOWISKOWE

W tej grupie mieszczą się periodyki ukazujące się przynajmniej raz w miesiącu. Ich zasięg oddziaływania mniej jest związany z konkretnym obszarem, a bardziej z określonym środowiskiem odbiorców.

⁸⁰ „Magazyn Lubski” 1996, nr 6, s. 5.

⁸¹ Powodem odwołania redaktora naczelnego był konflikt z burmistrzem miasta. Patrz wywiad z W. Mochockim („Słowo Śląsko-Łużyckie” 1996, nr 28, s. 3, L. Malinowski, *Z Pcimiem jeszcze nikt nie wygrał!*).

⁸² *Nasz Głos – Kronika Ziemi Żarskiej. Dyskusja redakcyjna*, „Kronika Ziemi Żarskiej” 1999, nr 4.

Informatory ekonomiczne i reklamowe

„Afisz” – bezpłatny miesięcznik reklamowy wydawany w Zielonej Górze od listopada 1999 r. A-4, 4 s. kolor, kreda.

„Gorzowskie Co? Gdzie? Kiedy?” – bezpłatny miesięcznik społeczno-konsumencki wydawany na terenie dawnego woj. gorzowskiego. Wydawca: Wydawnictwo Polskie sp. z o.o. w Warszawie, redaktor naczelny Robert Bagiński. Format A-3, objętość 8 str., papier kredowy z pełnym kolorem na okładce. Nakład 10-15 tys. egz. Pismo wydawane jest od maja 1999 r., oprócz reklam i ogłoszeń zawiera także część informacyjno-publicystyczną⁸³.

„Lubuski Informator Gospodarczy” – wydawany przez Bank Informacji Gospodarczej w Zielonej Górze. Pismo zawiera reklamy i ogłoszenia drobne. A-4, 80 str. Ukazuje się od 1993 r.

„Rewers” – bezpłatna reklamowa gazeta osiedlowa dla Nowej Soli i Zielonej Góry. A-4, 4 s. Wydawca „Centrum Celina” w Zielonej Górze.

„Super Promocja” – bezpłatny miesięcznik reklamowy. Wydawca: firma Artrex w Zaborze. A-4, 16 s., offset, dwa dodatkowe kolory na okładce. Zdecydowana większość reklam dotyczy Zielonej Góry. Latem 1999 r. gazetka ukazała się po raz sześćdziesiąty.

„TWG – Informacje” - kwartalnik wydawany od 1996 r. przez Polsko-Niemieckie Towarzystwo Wspierania Gospodarki SA w Gorzowie Wlkp. Format A-4, objętość 24 str. Redaktor naczelny Dorota Jankiewicz – ekonomistka odpowiedzialna w firmie za sprawy marketingu.

Biuletyny organizacyjne wydawane najczęściej nieregularnie należą do rzadkości, tym bardziej że w roku 1999 nie było wydarzeń społeczno-politycznych (takich jak np. wybory), które sprzyjają powstaniu tego typu wydawnictw. W 1999 r. poza niżej wymienionymi biuletynami na taką inicjatywę wydawniczą natrafiono jeszcze w Szprotawie. Redagowany tam przez Andrzeja Skawińskiego „Biuletyn AWS” był prezentacją poglądów radnych z opozycji⁸⁴. Prawdopodobne jest jednak istnienie wydawnictw o podobnym charakterze w innych ośrodkach województwa.

„Biuletyn Informacyjny Solidarność” – wydawany przez Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” w Zielonej Górze. Pismo zaczęło się ukazywać w 1981 r. jako „Serwis Informacyjny”. W latach osiemdziesiątych podejmowane nielegalnie próby wznowienia edycji nie miały trwałego charakteru. W 1988 r. „Biuletyn” pojawił się na stałe, choć częstotliwość i style redagowania ulegały w następnych latach wielu zmianom. Format A-4, objętość 8-16 str., offset. Redaktor: Elżbieta Drewka-Doberstein.

„Biuletyn Otwarty” – pismo Okręgu Lubuskiego Polskiego Klubu Ekologicznego wydawane w Nowej Soli od 1993 r. Redaktorem naczelnym jest Wiesława

⁸³ Gorzowianin [pseud.], *Młodych wilków czas*, „Ziemia Gorzowska” 1999, nr 42, s. 6.

⁸⁴ *Anonimowy Biuletyn*, „Dwutygodnik Szprotawski” 1999, nr 6, s. 10.

Kowal, nauczycielka w miejscowym Zespole Szkół Spożywczych. Pismo ma 850 egz. nakładu i drukowane jest przez drukarnię „Grawix” (A-4, 116 s., dodatkowy kolor na okładce).

„Bociek” – Biuletyn Lubuskiego Klubu Przyrodników (A-5 16 s., sztywna kolorowa okładka, druk offsetowy) wydawany w Świebodzinie w nakładzie 800 egz. Pismo ukazuje się z przerwami od 1984 r., redaktorem naczelnym jest Andrzej Jermaczek, pracownik klubu⁸⁵.

„Magazyn Feniks” – Biuletyn Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność”. Ukazuje się od 1982 r. Pierwszy okres historii biuletynu to czasy nielegalnej edycji pisma w latach 1982-1989. Głównym organizatorem pracy redakcji był Rafał Zapadka, a wśród współpracowników była gorzowska dziennikarka Grażyna Pytlak. Pismo redagowano najczęściej w cyklu dwutygodniowym. „Feniks” wyróżniał się na tle podziemnej prasy dobrą jakością druku (format A-4, 4 str. objętości, dodatkowe kolory), wysokim nakładem (ok. 5 tys. egz.) i szerokim kolportażem (również w kilku dużych miastach Polski). W konspiracyjnych warunkach wydano ok. dwustu numerów pisma. W 1989 r. po nieudanych próbach przekształcenia podziemnego biuletynu w legalne pismo gorzowskiej opozycji wydawanie „Feniksa” zostało zawieszone. Po krótkiej przerwie nastąpiło wznowienie edycji biuletynu pod patronatem Zarządu Regionu. W 1999 r. pismo ukazało się po raz 400. Redakcja mieści się w Biurze Poselskim posła Romana Rutkowskiego (AWS). „Feniks” nadal ma format A-4, objętość 16-24 str. i kolorową kredową okładkę.

Prasa zakładowa

Poza niżej wymienionymi pismami zakładowymi z Gorzowa i Zielonej Góry w Kostrzynie ukazuje się od grudnia 1998 r. promocyjno-reklamowy „Komunalnik” wydawany przez Miejskie Zakłady Komunalne oraz „Kormoran” - Biuletyn Informacyjny Kostrzyn Paper SA (od 1996 r. wydano 19 numerów). W Żarach swoje pisma wydaje przedsiębiorstwo komunalne i firma „Kronopol”.

„Biuletyn Politechniki Zielonogórskiej” – miesięcznik ukazujący się od 1991 r. (do 1996 r. jako dwumiesięcznik „Biuletyn WSI”). Twórcą i inicjatorem pisma był prof. Marian Miłek, natomiast przewodniczącym kolegium redakcyjnego jest Andrzej Politowicz. Pismo ukazuje się w formacie A-4, w objętości 16-28 str. (w 1999 r.), z dodatkowym kolorem na kredowej okładce. Redagowane jest w żywy sposób, kładąc nacisk na prezentację życia poszczególnych wydziałów uczelni.

„Energia” - Biuletyn Pracowników Energocięplowni „Gorzów” SA. Redaktor Jerzy Nowak (A-4, 16 s., druk kolorowy, papier kredowy, nakład 500 egz.). Pismo poświęcone sprawom przedsiębiorstwa i załogi, a także problemom branży energetycznej. Od 1997 r. ukazuje się w nowej, atrakcyjnej szacie graficznej. Pismo wydawane jest kilkanaście razy w roku. W listopadzie 1999 r. ukazał się nr 15(41).

„Głos Uczelni” – redagowany przez pracownika naukowego Instytutu Historii WSP Dariusza Dolańskiego. Pismo prezentowało środowisko uczelniane oraz

⁸⁵ Klub wydaje także „Przegląd Przyrodniczy” – rocznik o charakterze popularnonaukowym.

aktualne przemiany w nauce, było nie tylko informatorem i kroniką, ale również platformą wymiany poglądów dla osób związanych z zielonogórską WSP. Od lutego 1997 r. do kwietnia 1999 r. ukazało się 12 numerów „Głosu”. A-4, 16-28 s., druk offsetowy z dodatkowym kolorem na kredowej okładce.

„Lumel” – pismo pracowników Lubuskich Zakładów Aparatów Elektrycznych Lumel S.A. A-4, 20 str., czarno-białe, kwartalnik. W 1999 r. ukazał się 36 numer. Redaktor naczelny Artur Borucki.

„Nasza Novita” – kwartalnik firm Novita SA i Novita Market SA. Bezpłatny biuletyn zakładowy wydawany od kwietnia 1998 r. A-4, 8 s. kredowy papier, kolorowa okładka.

„Stilon Gorzowski” – Miesięcznik załogi ZWCh „Stilon” ukazujący się od 1958 r. Historia pisma jest nierozzerwalnie związana nie tylko z zakładem produkcyjnym, ale również z miastem i lokalnymi mediami. Przez ponad dwadzieścia lat „Stilon” był jedynym środkiem przekazu w rejonie gorzowskim. Do 1966 r. był to miesięcznik, następnie do 1994 r. dwutygodnik (z przerwą wydawniczą w okresie od grudnia 1981 do września 1982 r.). Przez redakcję przewinęła się plejada gorzowskich publicystów. Najdłużej funkcję redaktora naczelnego sprawowali Urszula Macińska (1967-1978) i Cezary Śliwiński (od 1985 r.). Po 1990 r. tytuł przejęła spółdzielnia wydawnicza założona przez redaktora naczelnego i kilku współpracowników. Do czerwca 1997 r. pismo wychodziło w formacie B-3 (lub A-3) przy objętości od 6 do 12 str. Później zmieniono formułę, przyjmując profil bardziej reklamowo-promocyjny, z zachowaniem części wspomnieniowo-kronikarskiej⁸⁶. Obecnie „Stilon” ukazuje się w formacie A-4, objętości 24 str., drukowany jest w kolorze na kredowym kolorowym papierze (nakład ok. 1000 egz.)⁸⁷. Sytuacja gazety jest wypadkową ogólnej kondycji przedsiębiorstwa, które po latach świetności schodzi ze sceny lokalnej – nie tylko w znaczeniu ekonomicznym, ale również społeczno-kulturalnym.

„Szejk?” – po raz pierwszy ukazał się w grudniu 1986 r. jako Informator Zakładowy Oddziału Zielonogórskich Zakładów Górnictwa Nafty i Gazu, początkowo jako dwumiesięcznik, od 1995 r. jako kwartalnik. Pismo przechodziło wraz z zakładem lepsze i gorsze okresy rozwoju. W pierwszych latach w merytorycznym rozwoju „Szejka” pomagali dziennikarze „Gazety Lubuskiej” i Polskiego Radia⁸⁸. Od 1994 r. pismo stale wychodzi w pełnym kolorze i na kredowym papierze. Format A-4, objętość ok. 24 str., redaktor naczelny Mirosława Wiśniewska.

„Zastalowiec” – pismo Zastalu Zielona Góra wydawane od grudnia 1954 r. Pierwszym redaktorem naczelnym był Stefan Wachnowski, następnymi Wojciech Lurc, Janusz Tomiński, Feliks Szkatuła i Waclaw Borkowski (od 1969 r.). Od początku pismo miało wybitnie zakładowy charakter. „Zastalowiec» to bezsprzecznie najwierniejsza kronika wydarzeń zakładu” – napisano w jubileuszowym wyda-

⁸⁶ C. Śliwiński, *Rocznikowe powroty (1)*, „Stilon Gorzowski” 1999, nr 4, s. 8-9.

⁸⁷ Zmiana formuły pisma nastąpiła od jubileuszowego, osiemsetnego numeru.

⁸⁸ „Szejk?” 1996, nr 5 (50), s. 16.

niu⁸⁹. Mimo zmieniających się warunków zewnętrznych oraz kryzysów wewnętrznozakładowych „Zastalowiec” utrzymał niezmiennie żywy styl redagowania, obiektywizm, wszechstronny charakter publicystyki, różnorodność dziennikarskiej wypowiedzi. W 1974 r. zdobył drugą nagrodę w konkursie dla ogólnopolskich gazet zakładowych. Oprócz roli informacyjnej „Zastalowiec” spełniał także wiele zadań integrujących załogę (np. przez prowadzenie wyborów „Zastalowca Roku”). Ostatnie trzydziestolecie pisma związane jest nierozzerwalnie z osobą redaktora naczelnego Wacława Borkowskiego – absolwenta studiów dziennikarskich na Uniwersytecie Warszawskim. „Zastalowiec” wychodził początkowo jako miesięcznik. Po roku pismo wydawano już co dwa tygodnie i taka częstotliwość utrzymała się do grudnia 1981 r. Następnie po sześciomiesięcznej przerwie pismo ukazywało się co miesiąc. Nakład utrzymywał się w granicach 2-3 tys. egz., a objętość najczęściej wynosiła 6 str. Początkowo pismo ukazywało się w formacie A-4, po roku przyjęło wymiary 31 × 46 cm i ten format utrzymał się do 1990 r. W ostatnim dziesięcioleciu pismo ukazuje się w formacie 25 × 35 cm, przy objętości 4-8 str. Druk offsetowy z dodatkowym kolorem na okładce i z tradycyjną ostatnią stroną redagowaną w stylu krakowskiego „Przekroju”: materiały rozrywkowe, poziomy druk⁹⁰.

Wydawnictwa branżowe

„Bibliotekarz Lubuski” – tytuł nawiązuje do tradycji półrocznika ukazującego się w latach 1958-1971. Jednorazowa próba wznowienia edycji nastąpiła w 1980 r., ponownie „Bibliotekarz” zaczął ukazywać się jako rocznik od 1996 r. Wydawca: Zarząd Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. K. Norwida. Format A-5, 24 str., nakład 150-200 egz. Przewodnicząca kolegium redakcyjnego Maria Wasiak.

„Biuletyn Informacyjny Pielęgniarek i Położnych” – wydawca Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych. Nr 1 ukazał się w grudniu 1991 r. Przewodnicząca zespołu redakcyjnego Alina Marciniak (od 1995 r.). Promocja zdrowia, sprawy reformy; A-4, 12-24 str., dwumiesięcznik.

„Doktor” – Biuletyn Informacyjny Okręgowej Izby Lekarskiej w Zielonej Górze. Po raz pierwszy pismo ukazało się jako „Biuletyn Informacyjny OIL” w lipcu 1990 r. Początkowo miało pełnić funkcję „urzędowego dziennika”⁹¹, jednak po zmianie tytułu (1993 r.) rozbudowano tematykę o sprawy historii i rejestrację bieżących zjawisk tego środowiska zawodowego. Redaktor naczelny Jacek Feliśiak. A-4, kolorowa kredowa okładka. Nakład ok. 1600 egz.

„Grono – Pismo Lubuskich Nauczycieli”. Ukazuje się od grudnia 1991 r. w każdym miesiącu poza okresem wakacji⁹². Format A-4, objętość ok. 20 str., dodat-

⁸⁹ 25 lat w służbie załogi, „Zastalowiec” 1979, nr 15.

⁹⁰ 25-letnią historię „Zastalowca” opisała M. J ó Ź w i a k w pracy magisterskiej „Zastalowiec – gazeta zakładów Zastal w Zielonej Górze, WSP 1991.

⁹¹ „Doktor” 1999, nr 2, s. 1.

⁹² W drugiej połowie 1995 r. nastąpiła przerwa w edycji „Grona”.

kowy kolor na okładce. Nakład 1000-1600 egz. Pismo wydawane przy zielonogórskim ODN. Pierwszym redaktorem był Piotr Januszek (do dziś redaktor techniczny pisma), od 1996 r. zmieniła go Ewa Duma. Oprócz bieżących informacji oraz komunikatów „Grono” wiele miejsca poświęca na publicystykę związaną z reformą oświaty oraz problemami środowiska nauczycielskiego. Stały charakter mają dodatki „Metodyka” i „Prezentacje” oraz „Informator Regionalnego Centrum Edukacji Ekologicznej”.

„Pismo Lubuskiego Sejmiku Gospodarczego” – miesięcznik wydawany od września 1998 r. przez Organizację Pracodawców Regionu Zielonogórskiego. Redaktor Piotr Maksymczak. Pismo zawiera informacje dotyczące małego biznesu. A-4, 12 s., czarno-białe plus dodatkowy kolor na okładce.

„Rolnik Lubuski” - wydawany przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubniewicach (powiat sulęciński). Pismo ukazuje się od 1990 r. i kolportowane jest na terenie byłego woj. gorzowskiego⁹³. Format A-4, objętość 24-36 str., offset, kolorowa okładka kredowa, nakład ok. 1500 egz. Redaktorem naczelnym jest Adam Furtan, specjalista ds. informacji w ODR.

„Rzemiosło Lubuskie” – po raz pierwszy jako numer zerowy pismo ukazało się w listopadzie 1995 r. Nr 1 wyszedł w lutym 1996 r. Od tego czasu ukazuje się kilka razy w roku. Wydawcą jest Izba Rzemieślnicza w Zielonej Górze, a redaktorem dziennikarka Katarzyna Maksymczak. „Rzemiosło” jest redagowane profesjonalnie, zarówno pod względem formy, jak i treści. Format A-4, 8-12 str., plus dodatkowy kolor na okładce.

„Zielonogórski Informator Rolniczy” – miesięcznik wydawany przez ODR w Kalsku od 1991 r. A-4, 40 s., offset, kolorowa okładka, nakład 2800 egz. Redaktor naczelny Elżbieta Bodnar.

Czasopisma społeczno-kulturalne

„Arsenał Gorzowski” - w latach 1994-1998 był to miesięcznik informacyjno-kulturalny stanowiący zarazem doskonałą wizytówkę małego wydawnictwa Krysiny Kamińskiej⁹⁴. Tytuł pisma nawiązuje do dawnej budowli gorzowskiej, a także do wystawy artystycznej „Arsenał '55”. Redakcja zamierzała w ten sposób „połączyć jego gorzowską tradycję z symbolicznym znaczeniem dla kultury”⁹⁵. W „Arsenale” były więc *Teatr, Muzyka, Literatura, Plastyka, Architektura, Wideo, Media, Film, Rzemiosło artystyczne, Pałacowe życie, Kluby, Kronika*. Formy dziennikarskiej wypowiedzi stosowane w „Arsenale” nie odbiegały od form przyjętych w tygodnikach społeczno-kulturalnych. Mimo czteroletniej obecności na lokalnym rynku wydawniczym „Arsenał Gorzowski” nie zdołał wyrobić sobie stabilnego

⁹³ W marcu 1999 r. tytuł pisma „Rolnik Gorzowski” zmieniono na „Rolnik Lubuski”.

⁹⁴ Wydawnictwo Artystyczno-Graficzne „Arsenał” K. Kamińskiej jest także wydawcą gazet lokalnych w Kostrzynie i Sulęcinie oraz cyklicznego programu teatralnego „Premiera u Osterwy” (od 1996 r.), a także polsko-niemieckiego Magazynu Literackiego i Kulturalnego „prom / die fahre” (w 1999 r. ukazał się po raz siódmy).

⁹⁵ „Arsenał Gorzowski” 1994, nr 1, s. 1.

zapleczu finansowego i po wyczerpaniu się ostatniej dotacji z gorzowskiego Urzędu Wojewódzkiego przestał się ukazywać. Na przełomie 1999 i 2000 r. ukazał się raz jeszcze, z podtytułem „Rocznik Kultury i Sztuki”, prezentując gorzowskie życie kulturalne w 1999 r. oraz zapowiedzi imprez na 2000 r. Format A-5, offset, kolorowa okładka kredowa.

„Serce i Troska” – Miesięcznik Polskiego Towarzystwa Walki z Kalectwem. Ukazuje się od 1991 r. Format A-4, 20 s., kolorowa okładka kredowa. Redaktor naczelny Janusz Koniusz. Pismo prezentuje problemy osób niepełnosprawnych oraz działalność Towarzystwa na terenie całego kraju. Głównymi sponsorami ostatnich wydań byli PFRON i zielonogórski Polmozyt.

„Maestro” – Miesięcznik Filharmonii Zielonogórskiej. Format A-4, czarno-biały, 8 s. Ukazuje się od września 1993 r. Sekretarz redakcji Jolanta Kiciak.

„Museion” – Informator Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze wydawany od października 1998 r. A-4, 12 s., plus dodatkowy kolor na okładce. W grudniu 1999 r. ukazał się nr 4.

„Pionierzy” - czasopismo społeczno-historyczne wydawane przez Sekcję Historyczną Stowarzyszenia Pionierów Zielonej Góry od 1998 r. Zawiera przede wszystkim materiały wspomnieniowe dotyczące Zielonej Góry. A-4, ok. 20 str., dodatkowy kolor na okładce.

„Trakt. Warta – Odra” – pismo wydawane w Gorzowie Wlkp. od 1991 r. (dotąd ukazało się 20 numerów) przy finansowym współudziale władz i przedsiębiorstw gorzowskich. Redakcja prezentuje poszczególne miejscowości, współpracę przygraniczną z Niemcami oraz dorobek kulturalny regionu gorzowskiego. Redaktor naczelny Stefania Kiełbasiewicz. Format A-4, objętość 24-90 str., kolorowa okładka kredowa, efektowna grafika.

„Wędrujemy” – Informator Turystyczno-Krajoznawczy PTTK, oddziału regionalnego w Zielonej Górze. Ukazuje się od 1989 r. Zawiera m. in. prace nagradzane w konkursach krajoznawczych. A-5, ok. 50 str., czarno-białe.

„Źródła Humanizmu” – kwartalnik zawierający treści literacko-historyczne; według informacji ze stopki redakcyjnej wydawany jest „w celu charytatywnym”. Redaktor naczelny Weronika Skorpion (pseud.). Ukazuje się w Gorzowie Wlkp. od 1992 r., format A-4, objętość 16 str., druk offsetowy.

Roczniki naukowe i popularnonaukowe

„Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny” - wydawca Towarzystwo Przyjaciół Archiwum i Pamiątek Przeszłości w Gorzowie Wlkp. (A-5, 146-504 s., 400 egz.), redaktor naczelny Dariusz Rymar. Nr 1 ukazał się w 1994 r.

„Roczniki Gorzowskie” - wydawca Ośrodek Badań Regionalnych przy Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej, redaktorzy Tomasz Jurek, Jerzy Kaliszan. Tom pierwszy za rok 1998 ukazał się we wrześniu 1999 r. (A-4, 126 s.).

„Studia Zielonogórskie” - wydawane od 1995 r. pod redakcją Andrzeja Tozewskiego, dyrektora Muzeum Ziemi Lubuskiej.

„Szkice Nadobrzańskie” i „Region Kozła” - ukazywały się w latach 1984, 1985 i 1989 jako „Szkice Zbąszyńskie”. W 1999 r. czwarty zeszyt wydał Region Kozła już jako „Szkice Nadobrzańskie”. Zawierają przyczynki do dziejów instytucji zbąszyńskich i ludności Babimostu (format A-5, 96 str., czarno-białe). „Szkice” zredagował Zenon Matuszewski⁹⁶.

„Zeszyty Gubińskie” – wydawcą pisma jest Gubińskie Towarzystwo Kultury, a redaktorem naczelnym Stanisław Komar. Wydany we wrześniu 1999 r. nr 5 „Zeszytów” poświęcony jest w całości gubińskiej wsi. Format A-5, 68 str., czarno-białe, nakład 200 egz.⁹⁷

Wydawnictwa kościelne i religijne

„Aspekty” – czterostronicowy diecezjalny dodatek do ogólnopolskiego tygodnika katolickiego „Niedziela”. Początki pisma sięgają roku 1985, kiedy to jeszcze bez zezwolenia władz „Aspekty” wydawane były przez Duszpasterstwo Akademickie w Gorzowie Wielkopolskim. Pismo z roku na rok doskonaliło szatę graficzną, ewoluując w kierunku ogólnoinformacyjnego czasopisma o profilu chadeckim. Od 1990 r. „Aspekty” stały się regularnym miesięcznikiem, jego redagowaniem merytorycznym i technicznym zajęła się dziennikarka Grażyna Pytlak. W tym czasie pismo miało format A-4, ok. 28 str. objętości, kolorową okładkę kredową. Po wyborach w 1993 r. na miejsce Grażyny Pytlak redaktorem naczelnym został Kazimierz Marcinkiewicz⁹⁸. Do 1996 r. pismo ukazywało się w niezmienionej formule. W tematyce lokalnej dominowały sprawy gorzowskie, natomiast w sprawach ogólnopolskich pismo reprezentowało poglądy ZChN. Od 1996 r. „Aspekty” ukazują się wraz z „Niedzielą”, a ciężar redagowania pisma przeniesiony został z Gorzowa do Zielonej Góry. Najaktywniejszym publicystą jest Julian Krzyżanowski, a funkcję redaktora odpowiedzialnego pełni ks. Andrzej Draguła.

„Ecclesiastica” – wydawnictwo Kurii Diecezjalnej w Zielonej Górze. Do 1992 r. kurialne wydawnictwo ukazywało się w Gorzowie pt. „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” (od 1952 r.). Rocznik zawiera dokumenty kościelne, rozporządzenia biskupie, rozprawy teologiczne oraz materiały kronikarskie z życia parafii diecezji zielonogórsko-gorzowskiej. Odrębne pismo pt. „Studia Paradyskie” wydaje Wyższe Seminarium Duchowne w Paradyżu.

„Nad Odrą” – pismo społeczno-kulturalne wydawane od 1991 r. przez Towarzystwo Kultury Narodowo-Religijnej. Redaktor naczelny Jan Nowik. Redakcja za

⁹⁶ Tzw. Region Kozła to teren obejmujący gminy: Babimost, Kargowa, Pszczew, Szczaniec, Trzciel, Zbąszyn, Zbąszynek. Nazwa związana jest z muzycznym instrumentem ludowym zwanym kozłem, który występuje w tym regionie i już w okresie międzywojennym był przedmiotem zainteresowania etnografów. Porozumienie w sprawie formalnego utworzenia Regionu Kozła zostało podpisane w 1995 r. Na początku 1999 r. ukazał się numer 1 (7) pisma „Podkoziołek” (wydawca: Stowarzyszenie Gmin RP Regionu Kozła z siedzibą w Zbąszynku; A-4, 16 s., offset).

⁹⁷ W nr 1 z 1991 r. „Zeszyty Gubińskie” zaprezentowano jako „pismo o profilu kulturalno-humanistycznym, nie stroniące jednak od innych tematów”. W 1997 r. ukazał się nr 2, a w 1998 nr 3 oraz 4.

⁹⁸ J. B. Wójcik, *Linia partii linią Kościoła?* „Gazeta Zachodnia” 1993, nr 130, s. 2.

główne swe zadanie uważa tworzenie pomostów między różnymi grupami narodowościowymi i religijnymi. Metodą w tej pracy ma być wspólna działalność kulturalna i naukowa, wymiana poglądów. Publikacje dotyczą głównie historii, kultury, stosunków polsko-niemieckich. Autorami tekstów są znani lubuscy publicyści, pracownicy naukowci. Ideowy charakter pisma określają teksty o charakterze pracowniczym i narodowo-chrześcijańskim. Opracowaniem graficznym zajmuje się Gorzowska Oficyna Wydawnicza. „Nad Odrą” kolportowane jest głównie w Gorzowie Wielkopolskim i Zielonej Górze, gdzie przedstawicielem redakcji jest ks. Henryk Nowik, brat redaktora naczelnego. Pismo ma format A-4, ok. 28 str. objętości, druk offsetowy, czarno-biały z dodatkowym kolorem na okładce, nakład ok. 1000 egz. Ukazało się już ponad 150 numerów.

Gazetki parafialne często nie są archiwizowane i mają bardzo efemeryczny charakter. Można wymienić te inicjatywy, które mają najdłuższą tradycję: „Gazeta Parafialna” - Czasopismo Rodzin Katolickich, kwartalnik wydawany w Drezdenku przez Stowarzyszenie Rodzin Katolickich; „Pismo Parafii p.w. św. Piotra i Pawła w Bacznynie” (gm. Lubiszyn, pow. gorzowski). Wraz z tą gazetką kilkakrotnie ukazał się też dodatek młodzieżowy „Ziarno”, a od 4 lipca 1999 r. nieregularnie ukazuje się „Dodatek Samorządowy” redagowany przez troje radnych z Akcji Katolickiej w Bacznynie. Kolejne pisma parafialne to „Święty Mikołaj” – miesięcznik parafii rzymsko-katolickiej św. Mikołaja w Skwierzynie (pow. międzyrzecki) i „Abyśmy byli jedno” - parafia Zbąszynek (pow. świebodziński) oraz „Sursum corda” – gazетка parafii NSPJ w Żarach. W Gorzowie Wlkp. ukazuje się „Credo” - pismo parafii Pięciu Braci Męczenników, „Pokój i Dobro” - miesięcznik parafii św. Krzyża i „Z Wojciechowego Wzgórza” - pismo parafii p.w. św. Wojciecha. W Zielonej Górze trwały charakter mają gazetki parafialne: „Głos z Winnicy” (ukazuje się od 1996 r.), „Pokój i Dobro” – parafia św. Franciszka z Asyżu (od sierpnia 1999), „Miłosierdzie Boże” (w 1999 r. gazetka ukazała się po raz pięćdziesiąty), „Nasza Parafia” – gazetka z parafii św. Jadwigi (od 1996).

Gazetki szkolne są trudne do usystematyzowania, a ich prezentacja wykracza poza ramy tego artykułu. Wśród około stu tytułów, które ukazały się w szkołach woj. lubuskiego w 1999 r., niektóre mają bardzo trwały charakter oraz fachową opiekę pedagogiczną. Warsztaty o tematyce medialnej organizują doradcy metodyczni Barbara Bilińska z WOM w Gorzowie Wlkp. i Wioletta Wodnicka z ODN w Zielonej Górze. Konkursy i przeglądy gazetek szkolnych prowadzone są także na łamach „Gazety Lubuskiej” i „Gazety Zachodniej”. W tym miejscu wypada wymienić również gazetki studenckie z WSP: „Wspak” i „Kartkówkę”

Oprócz wyżej wymienionych rodzajów pism należy zaznaczyć także istnienie na terenie województwa lubuskiego czasopism wojskowych: w Żaganiu ukazuje się „Głos Kawalerii Pancerniej”, a w Żarach biuletyn „Szarża”.

Podsumowanie

Zaprezentowane powyżej dane należałoby zakończyć wszechstronnym podsumowaniem, celem przewodnika była jednak tylko prezentacja poszczególnych tytu-

łów, bez zagłębiania się w analizę treści oraz bez badania siły oddziaływania tej prasy. Autor wyraża nadzieję, że informacje zawarte w przewodniku umożliwią przeprowadzenie takich analiz przy innych okazjach.

Podsumowaniem artykułu niech będą podstawowe dane dotyczące nakładów prasy lubuskiej w pierwszym roku istnienia województwa. Jeśli chodzi o pisma o zasięgu ogólnowojewódzkim, to mamy tu dwa dzienniki, których łączny średni nakład wynosi 84 tys. egz. Pozostałe pisma ukazujące się na terenie całego województwa to trzy miesięczniki i sześć innych periodyków. Ich wspólny nakład wynosi osiem tysięcy egzemplarzy. Razem więc nakład pism ogólnowojewódzkich wynosi ok. 92 tys. egz. Zasięg regionalny (obszar województwa przed 1999 r.) ma jeden tygodnik o nakładzie ok. 10 tys. egz. oraz dziesięć miesięczników o nakładzie 29 tys. egz. i siedem innych periodyków o nakładzie 9 tys. egz. Razem stanowią to 48 tys. nakładu dla czasopism regionalnych.

Nieco bardziej skomplikowane jest wyliczenie nakładu prasy lokalnej (parafialnej, osiedlowej, gminnej, miejskiej i powiatowej)⁹⁹. W celu lepszego zobrazowania wyniki obliczeń zaprezentowane zostały w tabeli.

Województwo lubuskie i lokalna prasa

Lp.	Miasto Powiat	Powierzchnia km ²	Ludność w tys.	I	II	III	IV	V
1	Gorzów Wlkp.	77	125			1	6	1000
2	Zielona Góra	58	115			2	14	9000
3	Gorzowski	1217	63	1	-	5	3	4000
4	Krośnieński	1390	61	1	2	2	1	6500
5	Międzyrzeczki	1388	62	-	-	4	1	7000
6	Nowosolski	1395	128	2	1	8	-	18 000
7	Słubicki	1000	47	-	1	1	-	1500
8	Strzelecko-drezdenecki	1248	52	-	2	3	1	3500
9	Sulęciński	1177	36	-	-	3	1	2000
10	Świebodziński	937	58	1	-	2	2	19 000*
11	Zielonogórski	1571	86	-	1	6	-	5500
12	Żagański	1331	87	-	1	4	-	6000
13	Żarski	1393	103	-	2	8	2	17 000
	Ogółem	13 984	1020	5	10	50	31	100 000

* nakład tygodnika „Dzień” ukazującego się także częściowo na terenie powiatu sulęcińskiego i zielonogórskiego został przyporządkowany w całości powiatowi świebodzińskiemu.

I – tygodniki, II – dwutygodniki, III – miesięczniki i kwartalniki, IV – inne periodyki, V – łączny jednorazowy nakład wydawnictw lokalnych.

Źródło: Serwis pod patronatem Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego <http://lubuskie.pl> (25.11.1999). Obliczenia własne

⁹⁹ Według bazy danych Ośrodka Badań Prasoznawczych Uniwersytetu Jagiellońskiego z 31 V 1999 r. w woj. lubuskim wydawano 12 pism lokalnych i 69 sublokalnych. Czasopisma samorządowe stanowiły 43%, czasopisma niezależne 30%, pozostałe (m. in. parafialne) 27%. Liczba tytułów prasy lokalnej i sublokalnej na 10 000 mieszkańców województwa wynosiła 0,80, co było drugim (po woj. małopolskim - 0,86) wynikiem w Polsce. Źródło: obliczenia W. Chorażki ego (*Media lokalne i sublokalne 1989-1999*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1999, nr 1-2, s. 66-67).

Bilansując powyższe zestawienie prasy wojewódzkiej, regionalnej i lokalnej za rok 1999, otrzymujemy 125 tytułów pism ukazujących się w jednorazowym nakładzie ok. 240 tysięcy egzemplarzy.

Andrzej K. Piasecki

ZUR PRESSE IN DER WOJEWODSCHAFT LUBUSKIE (LEBUS)

Z u s a m m e n f a s s u n g

Der Artikel gibt die Auskunft über die Presse, die seit der polnischen Verwaltungsreform 1998 in der Wojewodschaft Lebus erscheint.

Insgesamt erschienen in der Wojewodschaft Lebus bis Ende 1999 125 Titel verschiedener Zeitschriften in einmaliger Gesamtauflage von 240 tausend Exemplaren. Den größten Umfang hatten zwei Tagesblätter d.h. „Gazeta Lubuska“ („Lebuser Tageblatt“) und „Gazeta Zachodnia“ („Westzeitung“) in der Durchschnittsauflage insgesamt 84 tausend Exemplare. Von anderen Schriften mit dem Wojewodschaftsumfang sind drei Monatsschriften und sechs Periodika zu nennen, deren Gesamtauflage etwa 8 tausend Exemplare betrug.

Eine viel kleinere Auflage hatte die lokale Presse d.h., die innerhalb eines Kreises, einer Stadt, Gemeinde, eines Stadtviertels oder einer Pfarrgemeinde herausgegeben wurde. Nicht alle Titel erschienen regelmäßig und in der festen Auflage. Einige Zeitschriften haben ihr Erscheinen im Jahre 2000 eingestellt.